

EL MIRALL

Núm. 119

500 PTA / 3,01 Euros

Dossier

*Lletra de
convit 2001:
una crida per
l'expansió cultural
de la llengua*

Entrevista

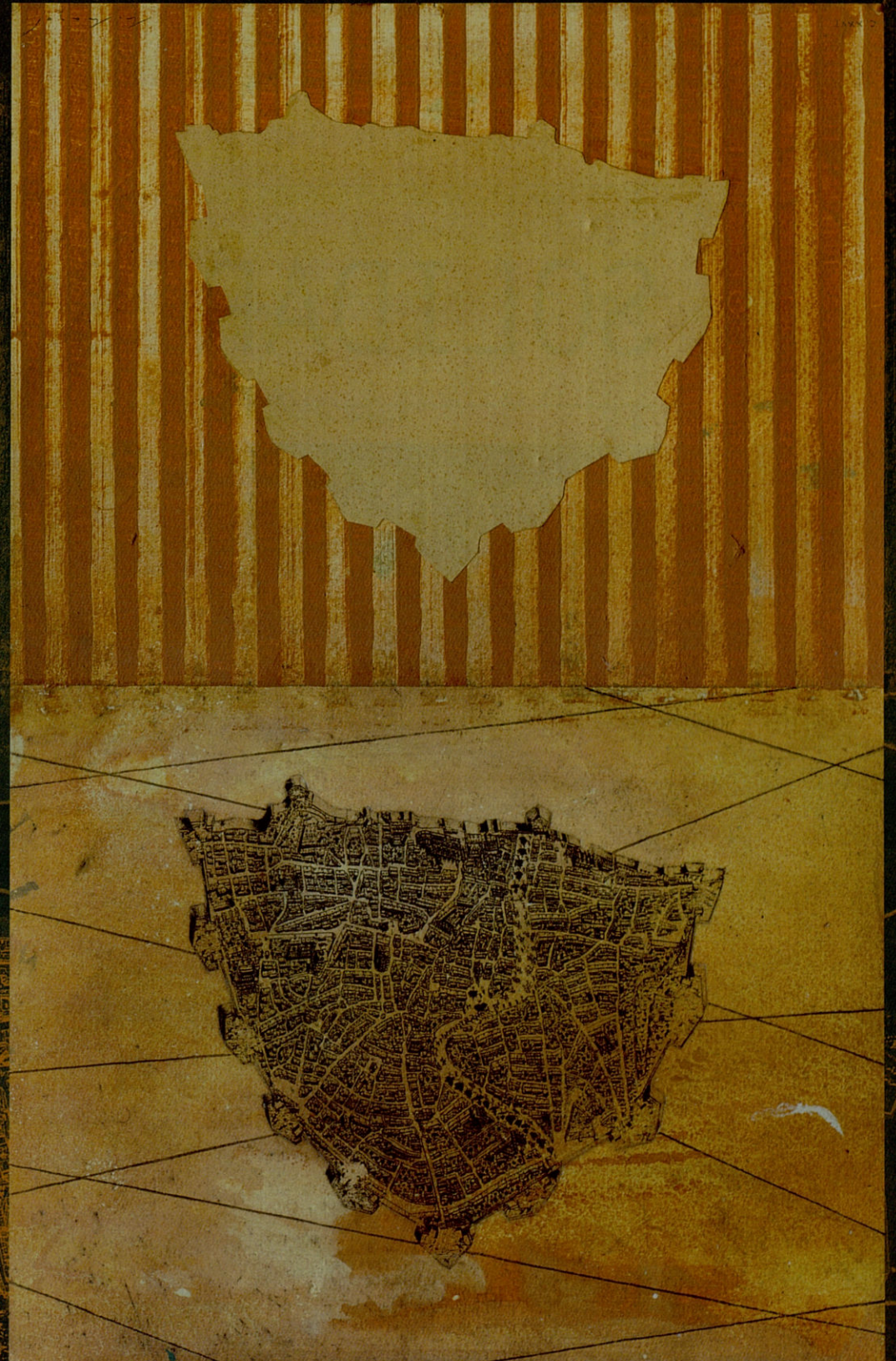
*Margalida Rosselló:
«No feim la política
que fariem
Els Verds al cent
per cent»*

Societat

*El tarannà dels
mallorquins en
un llibre de
dites populars*

Reportatge

*La Llei de Comerç:
David contra Goliat*

Seccions: cinefàgia art llibres la botiga

"SA NOSTRA"

2001

PROJECTES

Del 12 de febrer al 30 de març de 2001

CONVOCATÒRIA D'AJUTS
PER A PROJECTES

SOLIDARIS

CONVOCATÒRIA D'AJUTS
PER A PROJECTES

CULTURALS

CONVOCATÒRIA D'AJUTS
PER A PROJECTES DE
CONSERVACIÓ DE
LA BIODIVERSITAT

"SA
NOS
TRA"

Obra Social
i Cultural

per un Desenvolupament Sostenible
"SA NOSTRA"
natura

moltes persones merèixer
"SA NOSTRA"
solidarietat

Per a més informació:
Tel: 971 17 19 25
www.sanostra.es

EL MIRALL

EDITORIAL

EL PARTIT ARAGONÈS

4

DOSSIER

LLETRA DE CONVIT 2001: UNA CRIDA PER A L'EXPANSIÓ CULTURAL DE LA LLENGUA

5

NOTES LITERÀRIES

PERE ROSELLÓ BOVER. TALLATS DE LLUNA:

UNA METÀFORA DE L'AMOR A LA VIDA

20

REPORTATGE

ANTONI OLIVER. LLEI DE COMERÇ: DAVID CONTRA GOLIAT

24

ENTREVISTA

ANTONI OLIVER. MARGALIDA ROSELLÓ, CONSELLERA DE MEDIAMBIENT:

«NO FEIM LA POLÍTICA QUE FARIEM ELS VERDS AL CENT PER CENT»

28

SOCIETAT

ANTONI OLIVER. EL TARANNÀ DELS MALLORQUINS
EN EL LLIBRE DE DITES POPULARS
D'ANTONI RIERA

34

TENDÈNCIES

ITINERARIS: GASPÀR VALERO

CINEFÀGIA: MATÍAS VALLÉS

ART: CRISTINA ROS

LLIBRES: BIEL MESQUIDA

LA BOTIGA: EL MIRALL

36

Lletra de Convit 2001

■ D: c - v - b.

Any mossèn Alcover

REVISTA CULTURAL
Gener-febrer de 2001 · Núm. 119

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

President: Ferran Gomila
Editor: Antoni Mir

Producció, administració i
publicitat:

C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
Tel.: 971 72 59 37

Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmau)

08003 Barcelona
Delegació a València:
C/ de Moratín, 15
46001 València

Web i adreça de l'OCB
a Internet

<http://www.ocbweb.com>

Correu electrònic:
ocb@ocbweb.com

Director:
Gaspar Valero

Director adjunt:
Antoni Llompart

Redactora en cap:
Joana Mas

Secretari de redacció:
Tomeu Martí

Consell de redacció/
col·laboradors
Antoni Oliver
Biel Mesquida
Pere Rosselló Bover
Antoni Mir
Antoni Llompart
Joana Mas

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Marià Mayol
Fotos: Pep Pastor

Disseny: Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició:
Ecogràfic

Impressió:
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 47 57 54

Dipòsit Legal: PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5105250600

El Partit Aragonès

Editorial

I no parlem del PAR, sinó de Marcel·lí Iglesias, president de la Diputació General d'Aragó, que en el sopar anual de la Nit de la Cultura va fer memòria del model històric de la corona d'Aragó com a ens jurídic i polític que conjugà, de manera duradora, el respecte a la pluralitat dels estats que la integraven, i a ses diverses llengües, lleis i tradicions, amb una demostrada capacitat d'emprendre accions comunes i d'afirmar-se com una potència del seu temps. Iglesias projectà en el present aquesta capacitat de mantenir la unió d'entitats plurals, i en va extreure una lliçó política que seria d'aplicació en l'Espanya de les autonomies.

L'ascens d'Iglesias a la presidència d'Aragó permet pensar en l'establiment de vincles de comunicació sòlids entre tots els territoris hispànics de llengua i cultura catalana, una entesa entre terres veïnes i frateres que només es veu obscurida per la confusió entorn de la llengua comuna que, des d'instàncies poderoses, hom encara fomenta en el País Valencià. Iglesias, catalanoparlant d'Aragó, es confirma no tan sols com un germà de parla i cultura, amic de la unitat dels pobles de la catalanofonia, sinó, juntament amb Antich i Maragall, com un dels dirigents del socialisme espanyol que defensen una doctrina federalista que donaria a l'esquerra majoritària un perfil polític diferenciats d'un Partit Popular clarament embarcat en l'aventura del nacionalisme espanyol de tall excloent i unitarista. Per desgràcia, l'ambient general arreu d'Espanya i particularment a la capital del regne no és propici als discursos que posin l'accent en la diversitat i en la necessitat d'escoltar les veus de la perifèria –dels fills que parlen en llengua no castellana, que hauria dit Maragall, el poeta. Des de la signatura de l'acord de Lizarra i, especialment, des de la fi de la treva d'ETA, el Govern espanyol i una cort d'intel·lectuals esponerosa i creixent prediquen i practiquen una croada nacionalista legitimada en la lluita contra un terrorisme sanguinari i que per això obté el beneplàcit de les democràcies d'arreu del món. En aquest concert, és difícil que el PSOE pugui polsar-hi notes dissonants. Possiblement aquesta és la causa que el seu renovador secretari general hagi signat un acord antiterrorista que, en realitat, adreça les seves línies més contundents a arraconar el nacionalisme basc democràtic, que viu un dels moments més difícils de la seva història.

D'altra banda, no s'ha d'exagerar el pes de les tesis del federalisme asimètric en el si del PSOE. Iglesias i Antich, si bé són homes de la renovació, no tenen una força equiparable a la dels grans barons meridionals (Chaves, Bono, Ibarra). I tant Maragall com la particular associació del PSC amb el PSOE encara desperten recels Moncayo enllà. Per afegit, les herències del jacobinisme són feixugues: a tall d'exemple, el Govern del Pacte de Progrés a les Illes Balears veu torpedinada la seva autonomia financera amb una sentència del Tribunal Constitucional que anul·la l'anomenat impost ecològic que fou impugnat per l'Executiu central en el temps en què González governava a Madrid i el PP a les Balears. Ara és el Partit Popular que qüestiona la constitucionalitat de l'ecotaxa que impulsa el govern d'Antich.

Malgrat aquestes ombres simètriques, és bo tenir present que arreu d'Espanya hi ha, a l'esquerra i a la dreta, persones que malden per la definició d'un Estat plural i compost que reconegui plenament els drets de les diverses nacions que la integren. La llista d'intel·lectuals espanyols discrepant amb l'unitarisme exacerbats que predomina en l'ambient polític peninsular aniria de Miguel Herrero de Miñón fins al malaurat Ernest Lluch, el qual, en un article pòstum publicat a l'Avenç, recordava que el «partido aragonés» del comte d'Aranda a final del set-cents encara es mostrava a favor de l'accidentalisme a l'hora d'escollir una dinastia o l'altra segons la voluntat mostrada per les corts i l'adhesió del nou rei a les constitucions. Lluch defensava la modernitat de les tesis polítiques de l'«aragonesisme austriac». El seu assassinat ens ha pres un pensador de primer ordre i demostra, una vegada més, el fanatisme cec de la gent que dinamita tots els ponts del diàleg, especialment aquells, com el de Lluch, que es mantenien segurs quan més creixia la tempesta.

Dossier

Lletra de convit 2001:

Una crida per a l'expansió cultural de la llengua

Per què una nova lletra de convit?

JOAN MAS

Quan mossèn Alcover, ara fa cent anys, va decidir iniciar aquella gran campanya que havia de conduir a la redacció del magnífic *Diccionari català-valencià-balear*, actuava amb la convicció que precisament el *Diccionari* era el que més necessitava la llengua per assegurar-ne la subsistència.

Mossèn Alcover quan era jove

Pensava que, perquè un codi lingüístic tingués possibilitats de sobreviure en aquell món tan bigarrat que l'inici del segle XX augurava, primer de tot havia de poder mostrar-se tal com era. És a dir, havia de poder presentar-se en una descripció científica adequada, a través d'una gramàtica i d'un diccionari que el dignificàs davant el món científic. De retop —creia un poc ingènuament—, això faria que ningú no li'n pogués discutir l'aptitud per a tots els àmbits de comunicació, des dels usos més formals fins als més familiars o col·loquials. La gramàtica ideal del català, ja l'havia escrita, en la seva opinió, el seu mestre admirat Tomàs Forteza i era a punt de publicar-se; el diccionari, en canvi, l'havia iniciat el també mestre seu Marià Aguiló, però s'havia demostrat que una empresa com aquella no podia ésser estrictament personal, sinó que havia d'ésser col·lectiva. Exactament el que mossèn Alcover i, després, el seu deixeble més avançat Francesc de Borja Moll, aconseguiren. No podem estendre'ns a fer la història de les dificultats de tota mena que hagueren de vèncer, ben conegudes, però, ningú no pot negar que finalment tindríem el codi de la llengua catalana fixat en obres científiques de qualitat, equiparables amb orgull a les que descriuen qualsevol altra llengua moderna. A més, paral·lelament, sorgiren tota una sèrie d'iniciatives, des del I Congrés Internacional de la Llengua Catalana a la creació de l'Institut d'Estudis Catalans i a la consolidació de tota la normativa fabriana, que fan que puguem presentar les dues primeres dècades del segle XX com les més fecundes de l'època contemporà-

nia en promoció i defensa de la llengua catalana.

Aquesta reflexió va fer que el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB decidís que, per homenatjar mossèn Alcover amb motiu del centenari de la publicació de la seva *Lletra de convit*, havia de fer un gest equiparable al seu. És a dir, calia homenatjar la seva intenció inicial de respondre als problemes més greus de la llengua catalana, i fer-ho d'una manera que, si més no potencialment, es poguessin obtenir uns resultats semblants. Amb aquest pensament, vàrem convocar les entitats culturals que s'han adherit en primera instància a la *Lletra de convit 2001*, totes relacionades d'alguna manera amb la figura de mossèn Alcover o amb la voluntat de servei a la llengua i cultura catalana, i decidírem de redactar un nou document adaptat als reptes més urgents que ens planteja el nou segle i mil·lenni, tampoc gens tranquil·litzadors en allò que afecta la bona salut de la nostra llengua.

Sabem que durant aquests cent anys han passat moltes coses amb relació al català i que no totes han estat dolentes. Per exemple, s'ha enfortit la consciència de la unitat lingüística, s'ha aconseguit la plena normativització, s'han superat les actituds que la relegaven a usos marginals. Això són guanys objectius que no han estat fàcils d'obtenir. Avui són molt pocs els qui neguen l'evidència de la identitat de la llengua, els qui discuteixen el conjunt de la normativa que la regeix o els qui encara pensen que determinats sectors del coneixement o de l'activitat humana li són vedats. Fins i tot diria que ningú

no pot negar aquestes realitats a partir d'actituds estrictament lingüístiques, de criteris científics o de l'anàlisi de la producció cultural generada en català. Els qui ho fan basant-se en altres criteris, si no actuen emparats amb la ignorància, sempre trobaran excuses per persistir en el seu error.

Tanmateix, tot això no ens pot fer sentir satisfets. Com qualsevol llengua que tingui una base demogràfica similar, els reptes que té plantejats en aquest món de l'era tecnològica i de la mundialització encara són majors i més angoixants que no els que tenia quan l'existència d'una important població monolingüe no permetia ni tan sols imaginar la seva possible desaparició. Ara ja ens podem imaginar la desaparició de la llengua catalana, i això no és cap bon símptoma. Per tant, és en aquest punt que, sense subterfugis i amb propostes ben concretes, vol incidir la nostra *Lletra de convit 2001*, el nostre homenatge a mossèn Alcover i a tots aquells qui, com ell, en algun moment han cregut que havien de participar activament en l'empresa col·lectiva d'assegurar el futur de la llengua catalana.

Acceptada majoritàriament la identitat, consolidada la normativa i amb una presència real, encara que molt precària, en tots els àmbits, les qüestions que hem cregut que havíem de reflectir fan referència precisament al reconeixement de què és objecte i a la precarietat de l'ús a què implícitament m'acab de referir.

En primer lloc, en efecte, creiem que cal un reconeixement més explícit de la llengua catalana com a llengua pròpia en els seus territoris històrics i com a patrimoni de totes les institucions que els administren. Aquests territoris es troben repartits en diversos estats i, encara, dins cada un dels estats, en diverses circumscripcions territorials. Això fa que, en matèria lingüística i cultural, estiguin subjectes a lleis heterogènies, de vegades parcialment coincidents, però d'altres francament oposades.

Acte inaugural del Congrés Internacional de la Llengua Catalana. (Auditori de Palma. 1 de maig de 1986).

Aquest marc no permet gairebé mai l'adopció de mesures que afavoreixin l'ús de la llengua en tot el seu domini. D'altra banda, el tractament que rep no sempre és igualitari respecte a altres llengües i cultures. Són difícils de vèncer les dificultats derivades d'aquesta situació, però precisament per això hem de demanar als nostres dirigents, a tots, que, en matèria lingüística i cultural no perdin el sentit d'igualtat

que, en molts d'altres sectors, presideix les seves manifestacions i la seva actuació. Tampoc no poden oblidar que els catalanoparlants, dissortadament, massa sovint han de traspasar fronteres administratives per comunicar-se entre ells. Quan ho fan es troben que poques vegades la seva llengua té un mateix estatus i un mateix tractament social: aquí és llengua pròpia, cooficial amb una altra; allà té un a consideració d'estricta *patois*, en un tercer indret fins i tot se li discuteix sectorialment el nom i la unitat. El més greu

és que potser enlloc, per les raons que sigui, és tractada obertament com una llengua amb plenitud de drets, sense subordinacions de cap classe. És aquesta la situació que cal combatre fins a aconseguir que una única realitat lingüística rebi un únic tractament i aquest l'equipari a les llengües europees més prestigioses.

Precisament la llengua catalana també és relegada a un paper molt

S'ha de participar en l'empresa d'assegurar el futur de la llengua

secundari en les institucions internacionals. Som en un moment en què es construeix una nova Europa i és l'hora de reclamar el lloc que correspon al català en el concert europeu. Europa no pot renunciar a una llengua que tant l'ha dignificada, de Ramon Llull ençà, ni pot condemnar-la a una existència languida i potser terminal. Per això, ens omple de satisfacció la presència de joves catalanoparlants illencs a

Brussel·les, reclamant els seus drets lingüístics. Hem d'insistir molt en aquest aspecte i hem d'aconseguir que també internacionalment la llengua catalana rebi un tractament igualitari i sigui reconeguda com una de les llengües oficials en les institucions que

dicionarà, més que cap altra qüestió, el futur de la llengua. Per dir-ho molt breument i molt clarament, la llengua catalana només tindrà assegurada la subsistència quan sigui una llengua socialment necessària, imprescindible per als qui visquin en el seu territori. En tots els sectors de la realitat s'ha demostrat massa vegades que quan una cosa

perd aquest caràcter de necessitat tendeix a desaparèixer. Tanmateix, no és fàcil d'assegurar per a la llengua catalana tota la funciona-

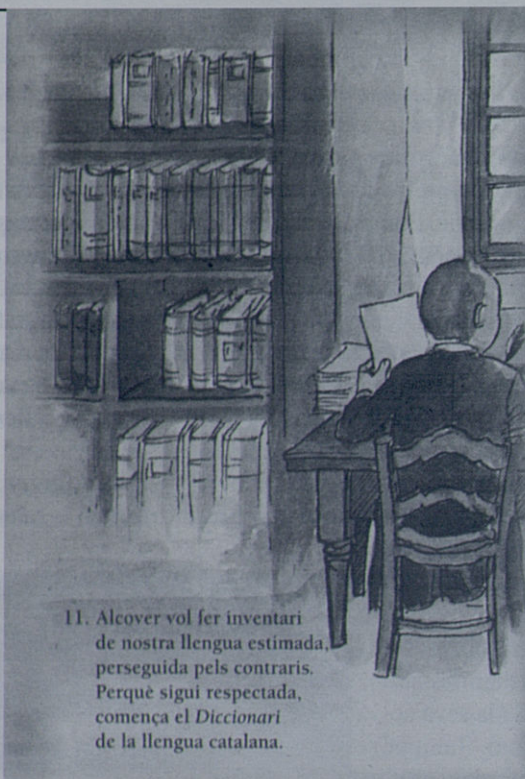
litat que aquesta premissa exigeix. En primer lloc, s'haurà de treballar per refermar la fidelitat lingüística dels catalanoparlants mateixos. Hem de reclamar actituds decidides en aquest sentit, perquè només així té sentit continuar parlant del dret a la subsistència lingüística. Però, acceptat això com a condició prèvia, tot seguit hem d'afirmar que el problema més greu que té avui la llengua catalana és el de cohesió de la comunitat en què existeix. La realitat econòmica, sotmesa a canvis molt accelerats durant el darrer mig segle, ha fet que els moviments de població hagin estat constants i massius. Una part important dels països de parla catalana han estat receptors de migracions i continuen essent-ho, i això ha afectat i afecta força la seva estructura social. Així, diverses llengües hi han entrat en contacte i hi conviuen, i generen necessàriament situacions de conflicte lingüístic. El repte més important és el d'aconseguir que la nostra societat generi mecanismes de vertebració i de cohesió, i que precisament la llengua catalana esdevingui l'eix més important entorn del qual girin aquests mecanismes. No podem viure d'esquena a la realitat i hem d'acceptar, sense reticències, que la diversitat és una riquesa cultural molt valuosa; al mateix temps, però, hem de saber quins elements específics ens identifiquen amb relació a les altres comunitats culturals i els hem d'atorgar el protagonisme que els correspon. Ni més ni menys. I som conscients que aquest és un camp en què tot el treball està per fer; sens dubte es tracta d'un dels punts en què més haurem d'insistir en la campanya intensa i persistent que s'hauria d'iniciar a partir d'ara.

Volem implicar la població en l'ús normal i habitual del català

calgui.

Pel que fa a l'ús també tenim plantejats reptes importants, decisius, i segurament la resposta que tinguin con-

*Dibuix de Nova Auca
de Mn. Antoni M^o Alcover
(1862 - 1832).*

11. Alcover vol fer inventari de nostra llengua estimada, perseguida pels contraris. Perquè sigui respectada, comença el Diccionari de la llengua catalana.

SYP CONSUM

**PRIMERA CADENA MALLORQUINA
DE SUPERMERCATS**

TELÈFON D'ATENCIÓ AL CLIENT: **902 42 42 60**

Tampoc no podem oblidar els aspectes populars que ha de tenir aquesta campanya. Una altra cosa que també resta clara a tots els qui hem participat en la redacció de la *Lletra de convit 2001* és que ningú, cap persona, cap empresa, cap institució pública o privada, ningú no pot declinar la seva responsabilitat amb relació a la llengua. Emfàticament diríem que la batalla de la llengua, o la guanyam entre tots o la perdrem irremediablement. Aquest pensament ja va presidir campanyes anteriors que molts encara recordam. Però hi hem d'insistir, hem d'aconseguir que sigui la societat en conjunt que reclami mesures eficaces de promoció de l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida pública i privada. Ha d'esser la societat en conjunt que reivindicui el seu dret a usar-la en qualsevol situació. Per això fem també una crida a la mobilització i a la dinamització popular. Volem que l'any 2001 es converteixi en l'any Alcover i que s'hi organitzin tota mena d'actes, des de congressos científics a activitats lúdiques, didàctiques o reivindicatives, totes, però, sense perdre de vista els

objectius que la *Lletra de convit 2001* formula explícitament. Mossèn Alcover, el 1901, tancava el seu text amb les paraules següents: «L'empresa és grossa, és llarga; demana molt de pit, molt de seny, molt de suc de cervell. Estam segurs de tenir el pit. Si tenim el suc de cervell i el seny que nos cal, no ho hem de dir nosaltres: ho dirà la nostra obra.

[...] Precisament perquè comprenem que l'empresa és gegantina, colossal, i estam convençuts de la nostra curtedat i petitesa, per això cercam, per això imploram el concurs, la cooperació de tots els amics de la llengua, tota vegada que, sols donant-nos tots les mans, fent tots un cos, és possible arribar a l'enfront, dur a cap aquesta obra.» Per la nostra banda, estam satisfets d'haver aconseguit ara ja l'adhesió del Bisbat de Mallorca, de l'Institut Joan Lluís Vives, de l'Institut d'Estudis Catalans, de l'Obra Cultural Balear, de la Societat Arqueològica

ca Lul·liana i de la Fundació Mossèn Alcover. Sens dubte són una magnífica companyia, però tots plegats compartim el sentiment que només podrem tenir èxit si som capaços d'engrescar en l'empresa que ara iniciam moltes més energies. Compartim amb

Durant l'any Alcover s'organitzaran tot tipus d'activitats

mossèn Alcover aquell punt d'entusiasme que ens fa esser coratjosos i esperam que els nostres esforços siguin compensats amb la mateixa esplendidesa que ho foren els seus. Ara, però, no és l'hora de fer balanç, sinó d'iniciar un camí que esperam trepitjar amb la mateixa dignitat dels qui ens han precedit.

***Joan Mas és director del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB.**

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCHE • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Van Gogh

Algunes de les

matisse

millors firmes en el

Cézanne

tractament de la llum.

FECSA

enher

Grupo Endesa

Carer del Riu, 5
Tel. 71 42 40
07002 Palma (Mallorca)

Mossèn Alcover,

un home profundament arrelat a la pàtria

JOSEP A. GRIMALT

Si havia de resumir la personalitat de mossèn Alcover en una sola paraula, diria que va ésser un patriota. Sé que el mot, almenys entre nosaltres, està desacreditat. Les dictadures no se conformen amb el poder, sinó que també volen aparèixer dignificades davant el món, i qui sap si també davant la Història. Per això s'apropien del mot, l'usen indegudament i acaben desvirtuant-lo. Aplicar-lo a una persona com ell pot ésser una manera de retornar-li el significat primitiu.

Mossèn Alcover era un home profundament arrelat a la pàtria. Tenia consciència de pertànyer a una nació, en va ésser conseqüent, i ho va traduir en una fidelitat integral al país. ¿Com identificava la nació? Per la llengua. Ho deixa entendre clarament quan diu: «¿Ho som nosaltres, una nacionalitat, diferent de la castellana, de la gallega, de la basca? I prou que ho som, per més que qualcú, sols de sentir-ho, tregui foc pels queixals i mos tiri carrerons de llamps i pestes [...] Prou que ho som, una nacionalitat; en tenim tots els símptomes, distintius i caràcter. Tenim l'idioma.»

Dels trets que caracteritzen una nació (idioma, dret, art, vida pública, fesomia ètnica, per dir-ho amb les seves mateixes paraules), la que té més pes, per a ell, doncs, és la llengua. La unitat lingüística de Catalunya, València, les Balears i tots els altres territoris de parla catalana és el fonament més sòlid del seu nacionalisme. És, doncs, un nacionalista de Països Catalans. Ho paga llegir els seus textos originals sobre aquesta qüestió. Sorprenen per la seva actualitat. Els podríem subscriure punt per punt.

Mogut per aquesta idea, emprèn l'obra del Diccionari, i el concep des del principi com un diccionari integral, exhaustiu, comprensiu de tota la llengua, entesa en la seva dimensió més àmplia: «I com la llengua catalana no és tota a Catalunya, ni en el Rosselló, ni a les Balears, ni a València, sinó en el conjunt d'aqueixes regions; i com la llengua actual no es comprèn ni s'explica bé si se fa cas omís de dels sigles passats, [...] volem incloure dins el nostre Diccionari totes les èpoques de la nostra llengua des de son començament devers el segle X fins avui», escriu.

No redueix, per tant, la llengua a una modalitat ideal, com la que proposen els diccionaris normatius, sinó que la contempla en la seva realitat històrica, en l'espai i en el temps: el Diccionari, doncs, ha d'abraçar tots els dialectes, i a més n'ha de recollir tota l'evolució fins als orígens.

Aquesta doble dimensió del Diccionari, diacrònica i dialectal, respon a la seva idea de la nació. D'esperit tradicionalista, concebia la nació catalana com el producte de l'evolució històrica, i també com a unitat d'uns homes i d'unes terres. El seu pensament és incompatible amb tota forma de centralisme. Condemna el centralisme espanyol com a desintegrador i origen del separatisme. En conseqüència, també rebutja una idea centralista de la nació catalana, i per tant, una idea centralista de la llengua.

Havent-se proposat descriure la llengua íntegrament en la dimensió territorial, emprèn una enquesta dialectològica de tal magnitud que fa que sia considerat el fundador de la Dialectologia catalana. Els molts viatges pels territo-

Mossèn Alcover tenia consciència de pertànyer a una nació, i ho va traduir en una fidelitat integral al país. Va identificar la nació amb la llengua.

A més de lexicògraf i filòleg, Alcover fou un extraordinari narrador.

ris de llengua catalana, les «eixides filològiques», tenien, entre altres objectius, el de recollir dades directament dels parlars vius.

El Diccionari havia de contenir també la dimensió temporal. Amb el seu esplet de col·laboradors varen buidar en cèdules un gran nombre d'obres de la Literatura escrita en llengua catalana i tots els documents antics que podien donar testimoni dels diversos estats pel qual ha passat la llengua des de la seva formació. Cada mot va acompanyat de l'etimologia corresponent.

El Diccionari no se limitava a recollir els components de la llengua entesa com a model virtual del parlar, a la manera saussuriana. D'una llengua, també en formen part els textos que ha produït. Per això, cada paraula ve documentada amb citacions extretes d'aquells autors que podem considerar autoritats i també els textos anònims que la tradició ha conservat: cançons, refranys, modismes, locuci-

ons, frases fetes, etc. I, sortint dels límits de la llengua, conté molts de materials de cultura popular.

Podem dir, doncs, que el Diccionari és una obra patriòtica, nacional. Essent la llengua el fonament de la nació i essent aquesta un producte de la Història, el Diccionari la plasma en la doble dimensió espacial i temporal.

Mossèn Alcover no sols era lexicògraf i filòleg. Era, a més, un narrador extraordinari. La seva obra d'estricta creació personal, per culpa de la seva intenció moralitzadora, no va arribar a donar obres mestres, però sí que en va donar la feina d'arreplegador de les rondalles. Lliure del desig de fer literatura exemplar, desplega totes les seves qualitats literàries: ritme narratiu, dinamisme, efecte d'oralitat, i sobretot un domini del llenguatge potser no igualat per cap altre escriptor de llengua catalana.

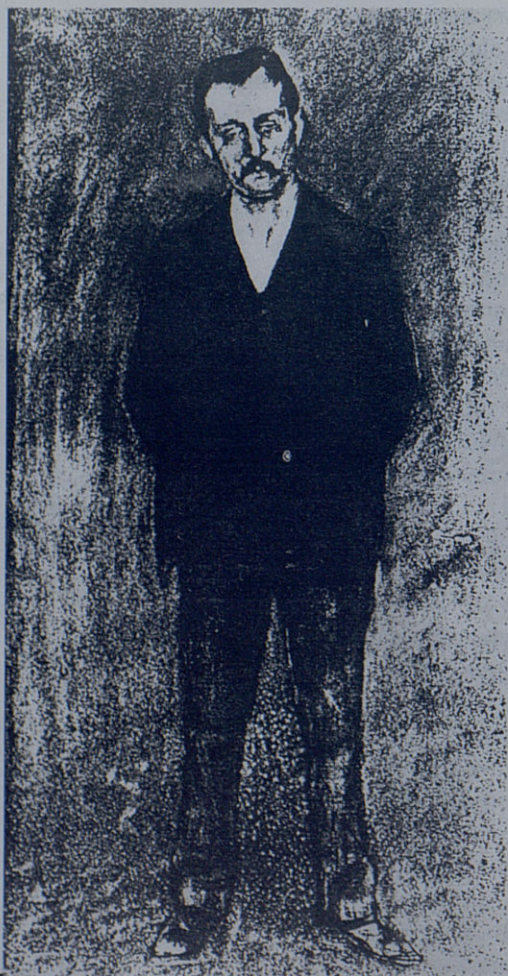
Les limitacions d'espai m'impedeixen tractar d'altres aspectes de la seva personalitat, no tan relle-

vants, com el de dibuixant, arquitecte i, en general, tots els vinculats a la seva condició de sacerdot. Tampoc no m'aturaré en alguns aspectes negatius del seu caràcter, que de vegades passen a primer pla en les informacions sobre la seva personalitat. Allò que ens interessa d'ell són els valors positius, els que perduraran en el temps.

És de justícia donar compte d'alguns dels seus valors morals. Una força de voluntat, una capacitat de feina i una energia inigualables, sense les quals no hauria pogut dur a terme la seva obra gegantesca; una honradesa extrema que el duia al límit de la sinceritat. He començat aquesta semblança d'urgència definint-lo com un patriota, perquè en el seu patriotisme i en la insubornable fidelitat als seus principis se troba l'origen de tota la seva obra. Ara hi afegiré que va posar íntegrament la seva vida, la seva persona i els seus béns al servei dels seus ideals i això li va costar el sacrifici del patrimoni, el benestar i la salut. En el món d'avui, on imperen uns valors completament oposats als seus (acumulació de riquesa, comoditat, consumisme) no sé on trobaríem un exemple equiparable.

***Josep A. Grimalt és professor de la Universitat de les Illes Balears.**

Enric Prat de la Riba, una de les poques persones que va entendre la personalitat de Mn. Alcover.

Lletra de convit 2001:

Pel reconeixement i l'ús de la llengua catalana

EL MIRALL

Aquella crida no sols va ser l'impuls del qual sorgiria un dels més grans reculls lexicogràfics de les llengües romàniques —el *Diccionari català-valencià-balear*—, sinó que fou alhora el punt de partida d'una extraordinària mobilització per la recuperació de la llengua catalana, per la seva codificació i pel seu reconeixement social.

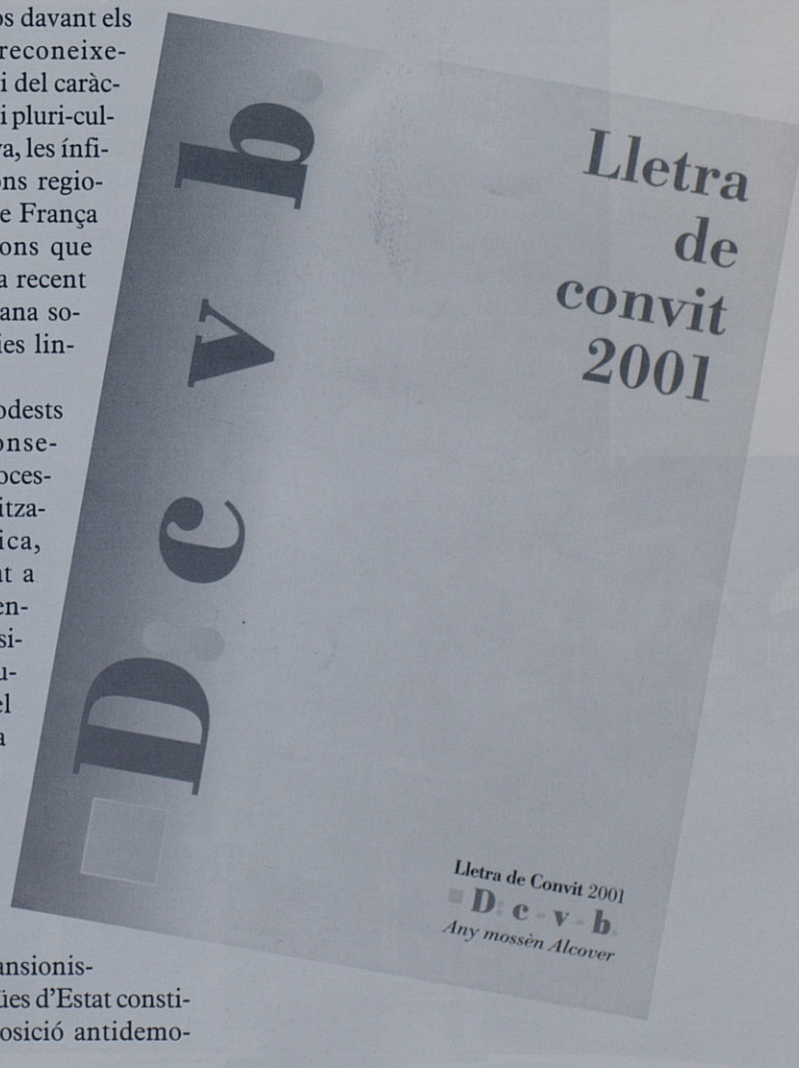
Amb aquella embranzida creixerien poc després altres iniciatives de transcendència històrica, com el Congrés Internacional de la Llengua Catalana de 1906 i l'Institut d'Estudis Catalans (1907), l'autoritat acadèmica que havia de definir la normativa moderna de la nostra llengua. Així, entorn del projecte del Diccionari, gràcies a la gran resposta col·lectiva que s'aconseguí, es varen poder recuperar en gran manera la consciència de la unitat i el prestigi cultural de la llengua catalana.

Avui, cent anys després, la nostra societat es troba a les portes d'un nou segle i d'un nou mil·lenni, enmig de grans transformacions que reclamen novament de tots nosaltres una actuació conjunta, decidida i organitzada a gran escala, per la unitat i l'ús plenament normal de la nostra llengua i pel reconeixement general de la nostra cultura:

- Assistim a un procés de mundialització que comporta l'expansió de les grans cultures i una amenaça per a les més petites, però que també ofereix possibilitats extraordinàries per a la difusió de la nostra realitat cultural. Simultàniament, les noves migracions reclamen accions especials de relació intercultural per poder assegurar la igualtat i la cohesió social.

- L'ampliació imminent i la consegüent reforma institucional de la Unió Europea poden constituir una nova oportunitat per al reconeixement oficial complet de la nostra llengua i la nostra cultura, al costat de les altres cultures constitutives d'Europa, i entre totes les cultures del món —un camí que en certa manera ja s'ha iniciat amb la incorporació d'Andorra a les Nacions Unides.
- La mateixa evolució política dels Estats nació presenta noves ocasions per a la redistribució subsidiària del poder, i no podem rendir-nos davant els obstacles al reconeixement igualitari del caràcter plurilingüe i pluricultural d'Espanya, les ínfimes concessions regionalitzadores de França o les limitacions que condicionen la recent legislació italiana sobre les minories lingüístiques.
- Davant els modestos avanços aconseguits en els processos de normalització lingüística, s'han reactivat a vegades virulentament les pressions per a la subordinació del català com a llengua d'ús públic, en el seu propi territori històric. Aquest ressorgiment de l'expansionisme de les llengües d'Estat constitueix una imposició antidemo-

L'any 1901, a l'inici d'un nou segle carregat d'expectatives prometedores, el filòleg mallorquí Antoni Maria Alcover llançava una *Lletra de convit* amb la qual convocava tothom a participar en l'elaboració d'un gran diccionari de la llengua catalana.

cràtica que en cap cas no podem admetre.

Propòsits de la nostra crida

Conscients que ens trobam novament en un moment històric decisiu, volem fer una crida a tota la societat per tal de *superar la dinàmica fragmentària* de les institucions de la nostra àrea lingüística —inadmissible ara que fa més de vint anys que es va iniciar la transició democràtica espanyola— i agrupar totes les forces entorn de *tres objectius centrals*:

1. Constituir *organismes permanents de coordinació* entre els països de llengua catalana, capaços d'impulsar la *recuperació del català com a llengua comuna* d'ús públic en

el seu àmbit territorial, de facilitar la *intercomunicació* entre tots els qui compartim aquesta llengua i de liderar una *projecció exterior conjunta*.

2. Reclamar el *reconeixement de la comunitat lingüística i cultural catalana* en termes igualitaris respecte a les altres cultures del món i com una de les cultures constitutives d'Europa i dels Estats d'Espanya, França i Itàlia.

3. Aconseguir un *compromís explícit de totes les empreses i entitats privades per l'ús normal del català* en les seves relacions amb el públic i el compromís de tota la societat en general per *facilitar la incorporació a la nostra llengua dels nous ciutadans migrants o residents*.

A qui s'adreça la crida

La nostra convocatòria vol interpel·lar i mobilitzar *tota la societat de les terres de llengua catalana*, però es proposa també d'aconseguir l'adhesió activa de *persones i entitats rellevants de tot el món* preocupades pel futur de la cultura catalana o per la preservació de la diversitat cultural en el procés de mundialització. Volem aconseguir el suport social més ampli i la implicació més activa possible de part de les persones i entitats més representatives, a fi que la nostra veu arribi amb força als centres de decisió i les institucions que poden fer més en la consecució dels nostres objectius.

En definitiva, la nostra aspiració és que tant les institucions acadèmiques

Adhesió de l'Institut d'Estudis Catalans

MANUEL CASTELLET

Hem encetat amb els actes que commemoraran la iniciativa que, ara fa cent anys, dugué Mn. Antoni M. Alcover, de Mallorca estant, a llançar la *Lletra de convit* al conjunt de la comunitat catalanoparlant, amb l'objectiu d'aplegar un dels tresors lexicogràfics alhora més representatius i més singulars de la Romània, i també més bells i llegidors, i amb l'objectiu també de mobilitzar tot un poble a l'entorn de la seva llengua.

Aquella iniciativa fou l'origen de tot un seguit de fites, entre les quals: l'elaboració del finalment anomenat *Diccionari Català-Valencià-Balear*; la celebració del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (Barcelona, 1906), la creació de l'Institut d'Estudis Catalans (1907) i la posterior codificació del català i la seva recuperació com a llengua de cultura.

«L'obra del diccionari» i l'empresa de l'Institut d'Estudis Catalans van, doncs, lligades de bon començament. No solament en alguns dels objectius, sinó també en les persones, molt singularment en la de Mn. Alcover, el qual esdevingué membre de la Secció Filològica de l'Institut des de la seva creació i en fou elegit primer president.

Encara que sols fos per aquesta raó històrica i per la significació que totes aquelles coses que atenyen la llengua han tingut sempre per a l'Institut d'Estudis Catalans, com acadèmia de la llengua catalana, aquest no hauria pas pogut ésser absent avui. Ben al contrari, l'Institut ha volgut ésser coautor d'aquesta nova *Lletra de convit 2001* que signarem a Palma i primer entre les institucions compro-

miques i culturals com les polítiques que representen la nostra voluntat col·lectiva—els parlaments o altres òrgans polítics col·legiats de cadascun dels territoris de llengua catalana— expressin el seu suport a la iniciativa i reclamin als respectius governs que assumeixin el lideratge d'aquesta acció conjunta i es comprometin a realitzar les accions necessàries per a la coordinació interna i el reconeixement extern, davant les institucions estatals, europees o internacionals. Però volem també que cada persona, cada entitat, cada institució i cada empresa responguin activament a la convocatòria i que la seva adhesió es manifesti en algun dels compromisos que esmentam a continuació.

Què podem fer?

La resposta activa que demanam en aquesta *Lletra de convit* comença per la seva mateixa difusió i pels actes de presentació, discussió i adhesió que s'hauran de promoure arreu del nostre àmbit lingüístic i en tots els altres llocs on es trobin els possibles interessats en aquests objectius. Sota la denominació compartida d'Any mossèn Alcover proposam que s'estructuri un ampli programa d'activitats acadèmi-

ques, commemoratives, participatives i també festives, que renovi poders públics i la societat, orientada en dos sentits:

- Aconseguir el compromís dels professionals i de les empreses privades per l'ús normal del català.*
- Impulsar un programa ampli de relacions interculturals que faciliti l'aproximació entre els diversos sectors de migrants o residents i la nostra realitat lingüística i cultural.*
- Implicar la població en general en*

meses amb aquesta convocatòria a una nova mobilització a favor de la llengua i la comunitat lingüística. I és així, doncs, que signem aquesta lletra, amb l'esperança que arribarà a ésser tan efectiva en l'assoliment dels seus objectius—d'antuvi, posar el català al lloc que li pertoca localment dins la comunitat i globalment en el nou concert de les relacions internacionals—com ho fou també la que signà Alcover ara fa un segle.

L'Institut d'Estudis Catalans és, d'altra banda, especialment sensible a les diverses modalitats de la llengua comuna i, concretament, a les modalitats illenques de la llengua. En constitueixen una mostra els convenis signats amb la Universitat de les Illes Balears l'any 1997 i amb el Govern el juliol d'aquest any 2000. En aquests s'explicita el reconeixement mutu de competències, d'acord amb els estatuts corresponents, consultives les de la Universitat, normatives les de l'Institut i el compromís d'aquest de tenir en compte totes les modalitats de la llengua en el seu procés de normativització.

L'Institut d'Estudis Catalans ha iniciat ja enguany, d'acord amb l'editorial Moll i amb el suport del Govern de les Illes Balears, del Govern d'Andorra i de la Generalitat de Catalunya, la informatització del *Diccionari català-valencià-balear*, treball que es durà a terme essencialment durant aquest proper any 2001, essent una més de les peces de la nor-

malització de la llengua catalana. La *Lletra de convit 2001* comença, doncs, ja amb realitzacions, unes realitzacions tan adequades a les tecnologies d'aquest inici imminent de segle, com la *Lletra de convit* de Mn. Alcover ho fou a la realitat lingüística d'ara fa cent anys.

Coherent amb tot allò que acabo de manifestar, l'Institut d'Estudis Catalans vol impulsar el Consell de la Llengua previst en aquesta *Lletra de convit 2001* i, en tant que acadèmia de la llengua catalana, amb un àmbit d'actuació que s'estén a totes les terres de llengua i cultura catalanes, segons el Reial decret de reconeixement oficial, l'Institut s'ofereix com a institució entorn de la qual es constitueixi aquest Consell.

***Manuel Castellet és president de l'Institut d'Estudis Catalans.**

L'ús normal i habitual de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida social.

El procés i l'organització

La institució que signa aquesta *Lletra*

La resposta que demanem en aquesta *Lletra de convit* comença per la seva difusió

de convit i les que hi han expressat la seva adhesió inicial han constituït un Secretariat General, que coordinarà els diversos secretariats territorials en què s'estructurarà la xarxa d'entitats i persones que hagin manifestat la seva

voluntat de participar activament en el procés.

El nostres *primers objectius* seran:

- donar la màxima difusió pública a la *Lletra de convit* i estructurar el programa d'activitats de l'Any mossèn Alcover.
 - aconseguir el màxim nombre d'*adhesions* rellevants de persones i entitats.
 - constituir el Consell de la Llengua, que assumirà la coordinació de les actuacions encaminades a la realització dels altres objectius.
- Igual que els promotors de la primera *Lletra de convit*, som conscients que

l'empresa és àrdua i requereix un esforç constant, però com ells estam segurs que la nostra societat sabrà actuar amb l'energia que els temps actuals reclamen i guanyar-se el lloc que en el futur li correspon.

Universitat de les Illes Balears, amb les adhesions inicials següents: Institut d'Estudis Catalans, Institut Joan Lluís Vives, Bisbat de Mallorca, Fundació Mossèn Alcover, Societat Arqueològica Lul·liana, Obra Cultural Balear.

Adreça del Secretariat General:

Edifici Sa Riera,
c/ de Miquel dels Sants Oliver, 2,
07071 Palma (Illes Balears)
Tel.: 971 17 24 11
Fax: 971 17 24 34
<lletra.convit@uib.es>

Acte de presentació de la Lletra de convit 2001. Edifici "Sa Riera" de la UIB. Dia 13 de desembre de 2000. D'esquerra a la dreta, Margalida Fons, regidora de cultura de l'Ajuntament de Manacor; Teodor Úbeda, bisbe de Mallorca; Llorenç Huguet, rector de la UIB; Maria Barceló, presidenta de la Societat Arqueològica Lul·liana; i, Antoni Mir, president de l'Obra Cultural Balear.

Roldan

Cream espais per conviure

Eusebi Estada, 66 - 68 - 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.roldan.es>

E-mail: roldanib@roldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

Orrell i Calmarí - Tel. 971 290 922

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

GROTRIAN-STEINWEG

La mundialització: Noves oportunitats i amenaces per a la llengua

ISIDOR MARÍ

Bé o malament, tot-hom parla de la mundialització. O per ser més exactes, de la *globalització*, que no deixa de ser una mala traducció de l'anglès *globalization*: si en anglès el món es diu *the globe*, en la nostra llengua resulta bastant exòtic pensar que el globus es refereix al planeta.

Però vaja, amb això ja tocam una de les mostres de la mundialització: la influència aclaparadora de l'anglès.

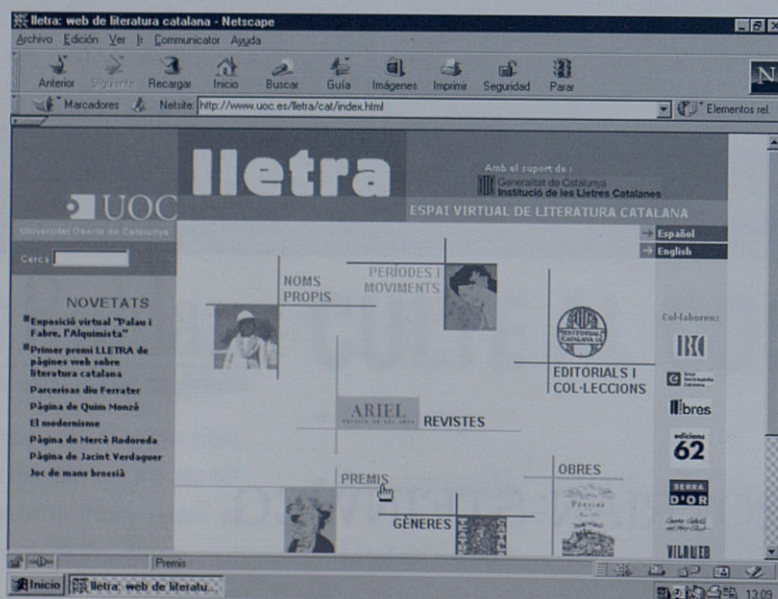
I tornant al nostre tema: des d'un punt de vista sociolingüístic, com podem valorar la mundialització? Com un conjunt de tremendes amenaces que s'afegeixen a les que ja fan prou difícil la supervivència de les llengües petites? O al contrari, com una espectacular fira d'oportunitats en la qual tots trobarem la panacea? No hi ha respostes simples, encara que massa sovint, en parlar de la mundialització, només trobam posicions extremes: o entusiasmes desbordats pròxims al papanatisme o diatribes furibundes de to apocalíptic.

Com es pot veure afectada la situació lingüística actual per la mundialització? Mirem de donar-hi una resposta, que anirà en la línia del que diu sobre aquest punt la *Lletra de convit 2001*: l'expansió

de les grans cultures pot representar una amenaça per a les més petites, però també ofereix possibilitats extraordinàries que hem de saber aprofitar.

Abans d'anar més endavant, haurem de comentar amb una mica més d'atenció en què consisteix, en realitat, la mundialització. Fa unes setmanes ens ho resumia molt encertadament el sociolingüista canadenc Normand Labrie, en el Simposi sobre diversitat cultural i construcció europea que havíem organitzat la Universitat Oberta de Catalunya i la Fundació Jaume Bofill. En la mundialització hi conflueixen diversos processos polítics, econòmics i socials: el desplaçament del poder polític cap al poder econòmic, en el marc del neoliberalisme; la desregulació i l'ampliació dels mercats; el desenvolupament de les tecnologies de la informació i la comunicació; la mobilitat creixent dels béns, de les persones i de la informació; el desplaçament de l'activitat econòmica dels sectors primari i secundari cap al terciari –l'economia del saber; i, finalment, noves maneres d'entendre les relacions de treball. Amb les tecnologies telemàtiques, apareixen nous àmbits de comunicació, noves comunitats de relació i noves formes de comunicació, que no tan sols incrementen la quantitat d'intercanvis a escala mundial i afavoreixen la penetració de les grans cultures en l'espai de les més petites, sinó que també tenen dos efectes molt importants, encara que més lents:

Converteixen l'experiència del multilingüisme en una realitat universal, de la qual no escapen ni

tan sols les grans comunitats culturals, de manera que la consciència planetària fa inevitable que tothom es plantegi què cal fer amb la diversitat lingüística i cultural. El creixement a Internet de les pàgines web en llengües diferents de l'anglès és molt ràpid, i no sols per iniciativa de cadascuna d'aquestes llengües, sinó també perquè les mateixes multinacionals s'adonen que, si només treballen en anglès, els seus competidors els prendran una part molt important del mercat.

Internet ofereix —a diferència del model *televisió*— la possibilitat de difondre una gran quantitat d'informació multimèdia a un baix cost de producció i de recepció, i sense gaire barreres legals. Per tant, moltes col·lectivitats que tenen impediments jurídics o financers per produir audiovisuals i emetre'ls per antena o cable poden trobar en el ciberespai un camí per a trencar el seu aïllament.

Per dir-ho més clarament: si la consciència mundial sobre la diversitat lingüística i cultural progressa, és previsible que hi arribi a haver una quantitat suficient de veus favorables a una ordenació justa i ecològica del multilingüisme —alguna cosa semblant a la Declaració Universal de Drets Lingüístics que es va propugnar a Barcelona l'any 1996. En realitat, com dic moltes vegades, la immensa majoria de llengües del món —es pot dir que totes llevat de l'anglès— es troben en una posició minoritària. Moltes comunitats que comparteixen la mateixa llengua ja estan prenent consciència de la necessitat d'organitzar-se conjunta-

ment. No serà fàcil que els poders econòmics acabin acceptant-ho, però la possibilitat d'arribar a una mundialització multilingüe relativament justa és un objectiu realista i assequible.

És clar que, al costat d'aquest procés mundial, segurament més lent i difícil que no voldríem, hi ha d'haver una acció decidida i sistemàticament organitzada des de la nostra comunitat lingüística. Una de les raons més importants per a lluitar per l'articulació entre els territoris de llengua catalana és que d'aquesta manera no sols aconseguirem un espai telemàtic propi, que ja comença a ser realitat, sinó que podrem fer-nos presents en el ciberespai mundial i ser coneguts i apreciats sense els filtres i els obstruccions que ens han imposat sempre els nacionalismes d'estat —espanyol, francès o italià— i les mecàniques cegues del mercat, que fins ara sols han pensat en la maximització del benefici.

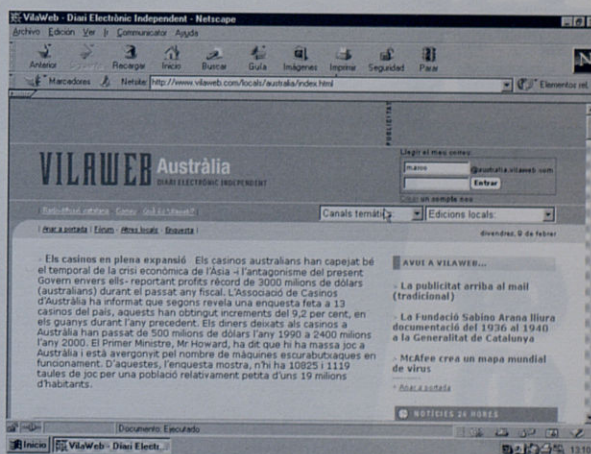
És possible que la Llettra de convit 2001 contribueixi a generar aquestes dinàmiques en el marc de la societat que comparteix la llengua catalana. De moment, si es coordinen les accions que ja s'estan duent a terme en el ciberespai des dels diversos Països Catalans, la nostra potència pot ser considerable. La nostra experiència des de la Universitat Oberta de Catalunya indica que resulta fàcil trobar una receptivitat òptima davant dels

projectes telemàtics d'interès estratègic i que sorgeixen immediatament les ganes de contribuir-hi amb aportacions pròpies des de moltes instàncies de la societat. L'espai virtual de literatura catalana LLETRA (www.uoc.es/lletra)

A Internet, creixen les pàgines web en llengua no anglesa

que hem obert fa poc, sota la coordinació del professor Jaume Subirana, n'és un bon exemple. I no ha fet més que començar. Entrem junts en el ciberespai, tots els que compartim una llengua. La *Llettra de convit 2001* ens convoca a fer-ho, i els beneficiaris serem no saltres mateixos.

***Isidor Mari és director de l'Àrea de Humanitats de la Universitat Oberta de Catalunya.**

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipem per l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

Tallats de lluna: Una metàfora de l'amor a la vida*

PERE ROSSELLÓ BOVER

Maria-Antònia Oliver és, entre els escriptors que varen aparèixer a finals dels anys seixanta, una de

les veus narratives més

sòlides i consolidades.

La seva obra palesa

una capacitat proteï-

forme, que ha donat

lloc a novel·les *realis-*

tes, a incursions en el

terreny del *realisme*

imaginatiu, a *novel·*

les negres, a relats

breus, a adaptaci-

ons teatrals, a gui-

ons per a ràdio i

televisió, etc. Va-

riacions que fan

palès no sols

l'ofici de l'es-

criptor, sinó

també el deno-

m i n a d o r

comú d'un

intens inte-

rès per es-

brinar els

r a c o n s

ocults i les

subtiletes

de l'àni-

ma hu-

m a n a .

En cer-

ta ma-

nera,

Tallats

de lluna, la seva

darrera novel·la, segueix les lí-

nies mestres de l'obra de l'escrip-

tora manacorina; encara que, en

certa manera, reflecteix –tot meta-

morfosant-les– algunes experièn-

cies autobiogràfiques dels darrers anys i, en aquest sentit, potser obre noves vies en la seva producció literària.

Tallats de lluna és, sobretot, una his-

tòria d'amor a la vida. Potser, pel

personatge que l'escriptora ha tri-

at, molts pensaran que es tracta

d'un llibre sobre la problemàtica de

l'homosexualitat i de la sida. Però

aquestes no són més que algunes

de les circumstàncies de Bartomeu,

el protagonista, que, en tot cas, ac-

centuen el caràcter de recerca vi-

tal que té el relat. Aquest fet justifi-

ca que l'autora hagi escollit l'ús de

la primera persona per tal de re-

fectir l'itinerari titubejant d'un

home que ha passat la major part

de la seva vida assajant de trobar-

se a si mateix. L'ordre de la narra-

ció també reflecteix les fluctuaci-

ons i els dubtes del personatge que,

tot i ésser un *escriptor*, sovint perd

el fil de les coses que narra i con-

fon el real i l'imaginari. Bartomeu

segueix el precepte de *nosce te ipsum*

car, d'ençà del descobriment de la

seva homosexualitat, és conscient

que té zones fosques a les quals li

cal arribar. La lliçó que finalment

descobreix és, per damunt de tot,

el seu compromís inalienable amb

la vida. Un compromís que encara

valora més pel fet de portar el vi-

rus de la sida, ja que vida i mort es

contenen mútuament. En aquest

sentit, *Tallats de lluna* és també una

recreació del tema clàssic d'*Eros i*

Thànatos, palès sobretot en el per-

sonatge de Fabrizio, l'estimat de

Bartomeu, que tria lliurement la

seva manera de morir –com ha tri-

* Maria-Antònia Oliver, *Tallats de lluna*. Barcelona: Edicions 62, 2000.

Maria Antònia
Oliver dedica la
novel·la al seu home
Jaume Fuster

Notes literàries

at la manera de viure—, sense acceptar els consells dels metges, ni de ningú.

La novel·la presenta un personatge central que vol traçar-se el camí, per la qual cosa ha de saber qui és, d'on ve i a on vol anar. Aquest és el motiu de la dèria del protagonista per *Lord Jim*, la novel·la de Conrad, que també descriu la història d'un home que cerca l'heroïtat, però que tanmateix no pot renunciar a la seva covardia inicial. *Lord Jim* és la novel·la que Bartomeu també voldria escriure, encara que els resultats del llibre que redacta no el complauen. La tensió entre el desig i la realitat, entre el jo que cadascú voldria ésser i el que realment és, plana durant tota la trajectòria vital del personatge; però finalment triomfa la consciència que som nosaltres mateixos els qui

ens feim el destí. Aquest és el punt d'arribada que permet l'inici d'una vida nova en l'acceptació del dolor i en el record del passat feliç. En aquest procés d'aprenentatge els orígens esdevenen essencials. Així, el nom del protagonista també ens remunta a la contradicció entre realitat i desig: es diu Bartomeu perquè aquest era el nom d'un home del qual la mare havia estat enamorada. El nostre personatge ho sabrà després de la mort del pare, car la mare no li ho havia confessat abans per temor que el seu secret fos descobert. El lligam amb la mare és un element determinant de la complexa personalitat del protagonista. Però sobretot el nom és l'indicador de les seves múltiples fesomies, que vénen determinades per la seva sexualitat: «em diuen Bartomeu,

però per als amics sóc Tomeu. I per als íntims..., per als íntims, íntims, Tomeva» (pàg. 8). Bartomeu, abans d'acceptar la seva homosexualitat, ha tingut relacions amb dones (Elena, Marta i Núria) i, encara després de la mort de Fabrizio, en mantindrà escadusserament amb Júlia, tot i reconèixer que a ell realment només li agraden els homes. La seva homosexualitat es remunta a la infantesa i a la relació amb Carles, arraconada durant anys en l'oblit. Bartomeu ha mantingut contactes homosexuals furtius i escadussers sense cap vincle afectiu; però després ha tingut una relació amorosa intensa amb Fabrizio. Aquest és un catalanòfil italià, estudiós de Víctor Català, potser perquè haver usat un nom masculí converteix l'escriptora de l'Escala en un símbol de la ficció

del canvi de sexe. Fabrizio és per a Bartomeu un amor irremplaçable i irrepetible, que després de la seva mort només assaja de consolar amb relacions bestials amb Lerino, el seu ca. Per altre costat, Júlia, una dona lletja i amb mal caràcter, que ha contret la sida en

Una experiència que segurament té molt a veure amb la malaltia cardíaca que Maria-Antònia Oliver va patir fa uns anys. També l'acceptació de la solitud ens revela un altre tret comú intrínsec a la tasca de l'escriptor, que només pot enfrontar-se a l'acte creatiu amb l'aïllament més absolut: «Sempre he estat un solitari, idò, però ara no sé si ho he estat

ble: la duresa de la història l'allunya tant del sentimentalisme fàcil com de les actituds melodramàtiques. Ens trobam davant un realisme estricte, que no descarta algunes notes líriques, que inclinen la història envers el món de l'oníric i cap a una certa poeticitat. És el cas del record de Xisco, l'amic d'infantesa que feia gelat i deia als amics que els havia elaborat el seu pare; o de les referències a la padrina que, segons la mare del protagonista, Bartomeu no havia conegut, però que, en canvi, ell recorda com a real. Precisament, és la padrina la que li havia dit que «era tallat de lluna, que els diccionaris diuen que vol dir de bon humor» –encara que, segons l'Alcover-Moll, signifiqui 'ser apte per fer una cosa'–, però que Bartomeu creu que, «de bon de veres, vol dir mig foll, mig sonat» (pàg. 166). Una mitja folia que els lectors compremem ja que, per les accions del personatge, només la podem entendre com un desig de viure plenament. Un desig de viure que, per damunt del dolor i de l'enyor dels éssers perduts, l'autora ens ha volgut transmetre amb la seva obra.

La novel·la és també una recreació del tema clàssic d'Eros i Thànatos

ésser violada, representa una relació que tanmateix acabarà fracassant. Júlia rescata Bartomeu de l'ensorrament després de la mort de Fabrizio, però acabaran separant-se perquè ella no accepta la realitat de la seva malaltia.

Hem dit abans que *Tallats de lluna* reflecteix tangencialment algunes experiències personals de la nostra escriptora viscudes els darrers anys. Hem d'assenyalar que hi ha un clar paral·lelisme cronològic entre el personatge i la nostra escriptora: ambdós pertanyen a la generació del Maig del 68, a aquells que «eren realistes perquè demanaven l'impossible» (pàg. 9). La temàtica homosexual del llibre no és més que una excusa per parlar del dolor de la malaltia i del dolor per la mort dels éssers estimats. Bartomeu s'enfronta a l'absurd de la mort, que veu de prop en caure malalt: «Et passeges amb la mort, la mort t'acompanya, sigilosa, o et guaita agotzonada rere un cotxe o un contenidor d'escombraries, i tu saps que és allà, i encara que de vegades li facis pam-i-pipa, és innegable, irrefutable, que ben aviat t'atraparà» (pàg. 29).

per gust o a la força, si era que m'agradava anar sempre sol o si era que no tenia ningú amb qui anar. Tot i que he tingut i tinc amics. Molts. Però ser solitari no vol dir només anar tot sol, sinó ser sol, i jo no sempre he estat tot sol, de vegades m'he sentit formant part de la humanitat i m'hi he sentit a gust» (pàg. 165). La llarga llista final d'agraïments als amics que han «ajudat a viure» l'escriptora i han «fet que pogués tornar a escriure» (pàg. 174) subratlla aquesta altra característica comuna. Però sobretot l'experiència de la mort de Fabrizio ens remet a un altre fet autobiogràfic: la pèrdua de Jaume Fuster, a qui Maria-Antònia Oliver dedica la novel·la. Dificilment el lector pot deixar de substituir el nom de Fabrizio pel de Jaume en el darrer paràgraf de la novel·la: «Em sento sol però encara em queda el dolor lacerant del record d'en Fabrizio, amor meu, i en Lerino, ajagut aquí al costat i que adesiara em llepa la mà» (pàg. 171).

Tot i que *Tallats de lluna* és un llibre ben escrit i amb un ritme àgil i eficaç, no és una novel·la de lectura agrada-

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07001

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

S'ARENAL

Pça Rullan Garcies, 5
C.P. 07600

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palau, 9
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llauredor, 25
C.P. 07005

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

GÈNOVA

Barranco, 22
C.P. 07015

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

EL TERRENO

Núvol, 1
C.P. 07015

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
C.P. 07007

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
C.P. 07012

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
C.P. 07007

SON XIMELIS

Cap Enderrocat, s/n
C.P. 07011

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
C.P. 07002

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas Franch, 4
C.P. 07001

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31
C.P. 07199

SON CLADERA

Cala Serena, 3
C.P. 07009

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2
C.P. 07009

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
C.P. 07006

Llei de Comerç, una col·lisió d'interessos fa polèmica la seva aprovació

ANTONI OLIVER

El Govern balear ha presentat al Parlament la Llei de Comerç, un text legislatiu que ha estat polèmic i que –a la vegada que amb el suport dels comerciants, encara que no se n'hagin recollit totes les reivindicacions– compta amb l'oposició, almenys la reserva, d'altres col·lectius, com el de les grans superfícies comercials i alguns consumidors que troben que no s'han de limitar els dies d'obertura.

El text respon, segons el Govern, a la necessitat de fer front als problemes de la realitat de les Illes –on hi ha una preponderància de les grans superfícies comercials que fan perillar la lliure competència en el sector del comerç– i, a la vegada, a la necessitat de protegir

els establiments tradicionals. També, s'ha volgut protegir el consumidor i garantir-ne els drets.

Resumint, un text que el president d'Afedeco, patronal de comerç, considera exhaustiu, del qual es pot dir que regula la instal·lació de superfícies comercials, la instal·lació de grans empreses comercials, els drets lingüístics dels consumidors, els horaris, l'obertura en festius, les promocions i la venda d'alcohol, entre altres aspectes que atenyen l'activitat comercial.

Respecte a la limitació de superfícies, el text deixa clar que a Palma no es podrà construir cap instal·lació comercial de més de 1.300 metres quadrats. A la resta de pobles de les illes la superfície màxima dependrà del nombre d'habitants. El límit descendeix de forma proporcional des dels 800 metres quadrats a pobles de més de 20.000 habitants als 250 municipis de fins a 3.000. Resten exclosos d'aquesta limitació els comerços dedicats a venda i exposició de vehicles i embarcacions, material de construcció o mobiliari. La Conselleria de Comerç haurà d'autoritzar la construcció d'edificacions per a grans empreses.

D'altra banda, l'avantprojecte considera grans empreses aquells establiments que tinguin més de 250 treballadors o un volum de negoci anual de 40 milions d'euros o un balanç general de més de 27 milions d'euros. Si es tracta de societats mercantils, es consideraran grans empreses les que tinguin una participació d'empreses grans d'almenys un 25 per cent, amb les ca-

Reportatge

racterístiques esmentades anteriorment. Aquestes grans empreses hauran de comptar amb el vistiplau de la Conselleria d'Economia, per l'especial incidència que puguin tenir sobre l'economia de les Balears i, especialment, sobre la resta de petites empreses.

Els consumidors tindran uns drets lingüístics, aquesta és una de les principals novetats del projecte de llei. Els consumidors tenen el dret a ser atesos en català o castellà. A més, a les empreses amb més de cinc treballadors tenen el dret d'elegir l'idioma oficial de la Comunitat Autònoma –català o castellà– en què volen ser atesos. La informació i les senyalitzacions han d'estar redactades almenys en català i les administracions s'han de comprometre a promoure'n l'ús.

Els horaris

Un dels temes més polèmics ha estat el dels horaris comercials. L'horari comercial no podrà excedir les dotze hores diàries. Cada comerç pot determinar l'horari d'obertura i els dies per desenvolupar la seva activitat, sempre que no excedeixi les 72 hores setmanals. Com a regla general, els diumenges i festius queden exclosos dels horaris d'obertura. Cada any el conseller de Comerç, d'acord amb el sector, marcarà el calendari de festius oberts.

D'altra banda, els comerciants no podran dur a terme promocions de vendes a partir d'un mes abans de les temporades de rebaixes. Aquesta mesura pretén acabar amb la pràctica de les rebaixes encobertes.

Com a resposta a una preocupació social sobre el consum d'alcohol, es prohibeix la venda de begudes alcohòliques amb més de 18 graus en tot tipus d'establiment comercial entre les 22 i les 8 hores.

D'altra banda, el text preveu unes sancions que depenen del perjudici social causat i les multes podran ser lleus, per exemple, per no

informar el públic de l'horari d'obertura; greus, per l'obertura d'un diumenge o festiu prohibit, o molt greus, per exemple, per no tenir llicència per obrir. Les sancions seran d'un mínim de 150 euros fins a un màxim de 150.000.

Aquest text s'ha de debatre ara al Parlament i la tramitació es farà per via ordinària.

Veus discordants

Una de les veus discordants amb alguns aspectes de la Llei de Comerç és la de la presidenta del Consell de Mallorca i d'Unió Mallorquina, Maria Antònia Munar. Munar, que a més de no estar d'acord amb la restricció d'horaris i amb l'obertura d'establiments comercials, reclama per al Consell algunes competències que atribueix la Llei a la Conselleria de Comerç. Segons la interpretació d'UM, la competència en urbanisme comercial és dels consells insulars i d'aquí que el seu partit qüestionari que el Govern pugui prohibir l'obertura de qualsevol establi-

ment superior als 1.300 metres quadrats en el cas de Palma 400 o 250 metres en els altres municipis.

Des d'UM s'assegura que aquests límits només els pot fixar els Consell Insular per mitjà dels plans territorial i sectorial que aquesta

institució pensa redactar.

Malgrat aquestes posicions enfrontades, Maria Antònia Munar va fer unes declaracions, abans que el Consell de Govern aprovàs l'avantprojecte, en què afirmava que aquest text no seria «motiu de ruptura» i que tampoc no hi havia risc que no sortís endavant en el transcurs del tràmit parlamentari. Malgrat això, Munar va destacar que seria desitjable que s'arribàs a un consens més ampli que abastàs fins i tot el Partit Popular.

El vicepresident del Govern, Pere Sampol, i el Partit Socialista de Mallorca (PSM) han fet de l'aprovació d'aquesta llei una qüestió fonamental. Fins i tot, fonts del

El Govern balear té competència plena en comerç interior

Reportatge

PSM assenyalaren –i això ho recolliren alguns diaris– que l'aprovació d'aquest text era un «ultimàtum», una condició imprescindible, i destacaren que s'havia de consensuar amb el sector del comerç. El PSM també considera que res no impedeix al Consell

ta, mentre que la defensa del dret al descans setmanal dels treballadors es consideri decimonònic». Afegeix que «el Govern de les Illes Balears defensa la llibertat dels comerciants i els drets dels consumidors en un marc d'igualtat d'oportunitats i de ra-

cionalitat social del conjunt de treballadors del sector. Qui posa en perill aquests elements són

aquelles administracions que amb les seves normes afavoreixen estratègies comercials que befiten determinats grups empresarials en detriment del comerç urbà i els seus treballadors».

La posició dels petits comerciants

L'Avantprojecte de Llei de Comerç ha comptat amb el vistiplau dels comerciants. Generalment, ha estat ben acollida pel sector, que demanava una regulació de determinats aspectes des de feia bastant de temps.

El president d'Afedeco, Pau Bellinfante, creu que el text té aspectes positius, ja que regula el comerç de forma integral i ha estat consensuat per part de la Conselleria, i, encara que no s'han acceptat al cent per cent les posicions de la seva patronal, troba que és una passa endavant.

«He de valorar positivament el projecte de llei perquè regula tot el sector –destaca Bellinfante–, no tan sols el tema dels horaris i de les grans superfícies, sinó que entra en temes com el dels maneros, les vendes de bancs, rebaixes i d'altres que necessitaven una regulació.» Així mateix, el presi-

dent de la patronal de comerç destaca que «no s'ha consensuat, però almenys s'ha fet feina amb la Conselleria de Comerç per tenir aquesta llei, no hem pressionat a ningú, però sí que hem fet veure el nostre punt de vista i algunes coses estan recollides en el projecte de llei i d'altres no, com també pens que s'han recollit altres aspectes, per exemple dels sindicats i diferents col·lectius».

Bellinfante també destaca que «hem mantingut contactes amb altres partits polítics per fer saber la nostra posició» i afegeix que «els qui s'han oposat a alguns aspectes de la Llei han estat els representants de les grans superfícies». No defuig entrar en el tema de les grans superfícies i recorda que «s'han instal·lat a Palma i en altres pobles per la via de modificació dels plans generals i amb compensacions de tipus fiscal, i s'han implantat aquí en les condicions que han volgut».

D'altra banda, hi ha una associació que aplega les grans superfícies, Anget, que té seu a Madrid i que presideix Fernando Olascoaga, i que es mostra contrària a la regulació de la instal·lació de grans comerços. És previsible que aquesta associació presenti algunes al·legacions al text.

Per la seva banda el Partit Popular, segons va manifestar el diputat Joan Flaquer, ha d'estudiar amb deteniment el text per veure si garanteix els drets del consumidors. Flaquer va manifestar que és fonamental protegir el petit comerç, però aquest interès no ha d'entrar en col·lisió amb els consumidors i afegí que el tema dels horaris no té en compte «que hi ha persones que treballen i no poden anar a comprar en determinades hores o en dia festiu».

L'Avantprojecte de Llei ha comptat amb el vistiplau dels comerciants

de Mallorca autoritzar els comerços o fer un pla de comerç, però respectant el que diu la Llei de Comerç, com a marc general, pel que fa a superfícies màximes.

El vicepresident del Govern, davant la polèmica amb UM i l'oposició d'alguns sectors, va escriure un article en el *Diari de Balears* en què fixava la seva posició quant al text.

Sampol recordava que el Govern balear té la competència «plena» en comerç interior i que l'Estat ha de «cercar subterfugis, com una suposada planificació general de l'economia, per entrar a regular aspectes competencials que clarament han estat transferits a les comunitats autònomes».

Sampol recorda que la competència és legislativa, executiva i reglamentària en aspectes de comerç interior i que el Govern i el Parlament de les Illes Balears estan obligats a exercir les competències estatutàries.

El vicepresident també respon a algunes crítiques i assenjala que «em preocupa que aquest hipotètic dret del consumidor a consumir permanentment, a qualsevol hora del dia o de la nit, sigui considerat progressis-

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demanau informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

Plaça Rosselló, 4A, 3r

Tel. 971 72 33 56

Fax 971 71 89 01

07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

Fitzwilliam College Cambridge CB3 ODG University of Cambridge

Batista i Roca Fellowship, 2001 - 2002

Convocatòria extraordinària

El Fitzwilliam College de la Universitat de Cambridge anuncia enguany una convocatòria extraordinària del Batista i Roca Fellowship, instituït per aquest College en memòria del qui fou professor d'aquesta Universitat, Josep M. Batista i Roca, i dotat per ell mateix.

Objecte i durada. El Fellowship és destinat a homes i dones que vulguin realitzar un programa de recerca orientat al millor funcionament de la vida pública (acadèmica, social, administrativa, professional, comercial, etc.) dels Països Catalans i, en general, al seu progrés. La recerca cal fer-la a la Universitat de Cambridge en el període de nou mesos que va de l'1 d'octubre del 2001 al 30 de juny del 2002.

Destinatariis. Els candidats hauran de ser llicenciats universitaris, bé acadèmics (professors, postgraduats...) o bé professionals lliures, funcionaris de l'administració pública, empresaris, tècnics, etc; hauran de posseir un bon domini del català i de l'anglès com a llengües de treball, i hauran de tenir com a màxim 35 anys en la data de començar l'estada. El/La Fellow no podrà matricular-se ni seguir estudis per a cap títol (Ph. D., Master's, etc.) de cap universitat britànica, inclosa la de Cambridge, però això no exclou com a candidats persones que estiguin cursant estudis superiors

(doctorat etc.) a qualsevol centre fora de la Gran Bretanya.

Import. El Fellowship està dotat amb £9.306 en el cas de candidats no doctors o amb £10.026 en el cas de doctors, quantitat que es pagarà en nou mensualitats, d'octubre a juny. La dotació del Fellowship no serà incompatible amb altres ingressos que el Fellow pugui percebre. Les contribucions a la National Insurance (£90 mensuals aprox.) i al fisc (Income Tax), tant si és a la Gran Bretanya com a Espanya, si s'escauen, aniran a càrrec del Fellow. A més, la residència a Cambridge, que inclourà cambra/despatx i High Table Rights (tota l'alimentació diària), serà gratuïta al Fitzwilliam College. El Fellow tindrà accés, també gratuït, a tots els serveis del College i la Universitat (biblioteques, laboratoris, fotocopiadores, telèfon, fax, internet...) En el cas que el Fellow vulgui residir fora del College (p.e. si ve acompanyat/da), se subvencionarà amb un sol ajut addicional de £1.692. El College pagarà les despeses de viatge a Cambridge des del punt d'origen i la tornada.

Sol·licituds. Els candidats hauran de presentar **abans del 16 de març del 2001:**

- A) Un currículum detallat, acompanyat amb la documentació acreditativa dels mèrits indicats.
- B) Dos avals acadèmics que facin re-

ferència a l'expedient acadèmic i, *molt especialment*, a la personalitat, caràcter i interessos socials del candidat/a.

- C) Un projecte del treball a desenvolupar *amb indicació raonada de la utilitat que creu que pot tenir en relació a l'objectiu del Fellowship.*
- D) Una certificació del coneixement d'anglès assolit equivalent al Certificate of Proficiency in English o una classificació de 7.00 en l'examen IELTS o de 575 en l'examen TOEFL.

La sol·licitud s'ha de trametre a la Fundació Jaume Bofill (a l'atenció del secretari del Barcelona Committee del Batista i Roca Fellowship), carrer Provença, 324, 08037 Barcelona. NO S'ADMETTRAN SOL·LICITUDS AMB LA DOCUMENTACIÓ INCOMPLETA.

Entrevistes. El Barcelona Committee del Batista i Roca Fellowship entrevistarà els candidats preseleccionats el dilluns 2 d'abril a la Fundació Jaume Bofill, a l'hora a la qual se'ls convocarà oportunament.

Resolució. El Fellow serà elegit/da per la Junta de Govern del Fitzwilliam College d'entre els candidats proposats pel Barcelona Committee del Batista i Roca Fellowship. La resolució es farà pública a finals d'abril i serà comunicada a tots els candidats entrevistats directament des de Cambridge.

Informació. Fundació Jaume Bofill, Provença 324, 08037 Barcelona, tel. 93 4588700.

Més informació a: <http://www.fitz.cam.ac.uk/vacancies/>

Cambridge-Barcelona. Gener del 2001

Margalida Rosselló

«No feim la política que fariem

Els Verds al cent per cent»

ANTONI OLIVER

Margalida Rosselló, consellera de Medi Ambient, pertany a Els Verds i és, ara per ara, l'única responsable de Medi Ambient en un executiu autonòmic. Valora positivament la presència d'Els Verds al Govern del Pacte de Progrés, encara que subratlla que no es fa la política que voldria el partit ecologista al cent per cent.

«Començar a fer un plans territorials parcials és molt positiu»

Com a exemple, el de l'ecotaxa, que hauria de ser, al seu parer, de finalitat cent per cent mediambiental. També troba que la crisi de l'actual model, de creixement no sostenible, s'hauria de resoldre amb més mesures de contenció urbanística i de creixement turístic.

—Com valorau la presència d'Els Verds al Govern del Pacte de Progrés?

—Els Verds varen prendre la decisió d'entrar en el Govern perquè creïem que podíem tenir un paper important sobre la influència de les polítiques mediambientals, socials i de tot tipus que poguéssim fer el govern després de les eleccions del

99. En aquell moment, ens plantejàrem dues coses. La primera era que amb la signatura del pacte de part de sis forces polítiques pro-

piciàvem un canvi històric, cultural i polític, molt important a les Illes i, per tant, n'haviem de formar part, encara que fóssim una minoria, perquè creïem que aquest canvi era totalment necessari. En segon lloc, entràrem en el Govern perquè tota una sèrie de propostes nostres, en alguns casos només nostres i en altres casos amb el suport d'altres partits, estaven incorporades com a polítiques del Pacte. Per exemple, ha ser considera-

da una gran victòria que no es permetés fer un tercer forn a la incineradora de Mallorca, perquè, pràcticament, tots els partits del Pacte al Consell Insular acceptaven un tercer forn i nosaltres vàrem introduir que no es fes el tercer forn i s'apostàs, per primera vegada, per un pla de reciclatge, reducció i reutilització de residus. També entràrem en el tema de no fer autopistes i anar cap a un altre política de carreteres. En moltes coses determinades Els Verds hem aconseguit introduir polítiques, impedir certs projectes faraònics que es pensavem fer des de l'anterior govern i, d'altra banda, i entrar en una nova fase en la política mediambiental i social, perquè a nosaltres no tan sols ens interessa el medi ambient. Tot plegat resultava molt positiu.

—Quin balanç feis d'aquest primer any i mig de presència en l'Executiu?

—Crec que s'ha fet feina des de totes les parts i també s'han tastat les dificultats que hi ha per dur endavant les polítiques pactades, perquè hi ha unes resistències, fins i tot dins l'Administració mateixa, i de sectors polítics importants, com el PP, que té molts de diputats, i també de sectors socials conservadors. Però, al Pacte, encara li queda molt per fer. El meu balanç seria que encara hem de fer coses i coses importants i d'envergadura i un tema important, almenys per a

Entrevista

FOTOS: Sebastià Terrasa

nosaltres, és el de l'ordenació territorial, que és fonamental i encara queden coses per fer.

—Què pensau dels plans territo-

«El tema de l'ordenació és la mare de totes les batalles»

rials, de les moratòries, etc.?

—Crec que són passes importants i s'han de valorar així. Haver fet la moratòria al setembre del 99 va ser important, perquè aquest era un tema que estava pendent des de feia molt de temps. D'altra banda, calia començar a fer uns plans territorials parcials illencs, preveient les especificitats de cada illa, la qual cosa és molt positiva. Són passes molt importants, però insufici-

ents. El tema d'ordenació territorial per a nosaltres, per als ecologistes, és la mare de totes les batalles, és on podem contenir el creixement i, d'altra banda, reestructurar la utilització dels recursos, l'aigua, el territori, i anar cap a una forma racional i sostenible. S'ha de fer això, s'ha de fer una reforma

de les Directrius d'Ordenació Territorial, els plans territorials parcials haurien d'anar cap a mesures de contenció del creixement territorial, perquè això va lligat als recursos, a l'aigua, a l'energia i als residus.

—Com valoreu la situació d'Els Verds d'Eivissa?

—Els Verds tenim una estructura organitzativa independent a cada

una de les Illes i jo respect, totalment, la sobirania d'Els Verds d'Eivissa, i ells són els qui prenen les decisions i els qui valoren si han de ser en el consell insular o no. Això no vol dir que no hi hagi una relació i es doni suport al Govern de les Illes Balears tant per part d'Els Verds d'Eivissa com dels de Mallorca. Amb això vull dir que hi ha una sintonia clara de donar suport al Govern. De fet, jo som consellera en representació d'Els Verds de totes les Illes, no tan sols d'Els Verds de Mallorca. A partir d'aquí, són els d'Eivissa que han de valorar i decidir quines relacions han de mantenir amb el Consell, i no hi ha moltes més coses per dir, he de respectar les decisions dels meus companys de partit. De cara al Govern s'està produint un clar suport a l'executiu i a la tasca de la consellera de Medi Ambient. Això va quedar clar quan es va posar a votació si volíem o no continuar en el Govern i tant a Mallorca com a Eivissa, i per una majoria molt elevada, la decisió va ser clara en el sentit de mantenir-nos en el Govern i estar a l'aguait en el sentit de poder influir en els temes que poguéssim. D'altra banda, el senyor Joan Buades ha manifestat que donarà suport al Govern i vull recordar que ell no va sortir del Govern insular d'Eivissa, sinó que va ser cessat per la presidenta del Consell, per unes circumstàncies en les quals no vull entrar, però és evident que Els Verds no varen prendre la decisió d'anar-se'n del Govern insular d'Eivissa.

—Com creis que s'haurien de gastar els doblers de l'ecotaxa?

—El tema de l'ecotaxa és important. Però jo parlaria d'impost turístic, i no d'ecotaxa. Aquest impost no respon al nostre plantejament en què la finalitat de l'impost és, bàsicament, mediambiental al cent per cent. En aquest cas, les finalitats estan una mica dividides, tot i que és molt important el tema mediambiental, hi ha altres elements, com per exemple la reha-

abilitació de zones turístiques i del patrimoni històric, també importants, però no té la finalitat talment com l'hem defensada Els Verds. Els Verds varem ser els primers que presentàrem una proposició de llei per posar una ecotaxa als bitllets d'avió i als cotxes de lloguer i creim que podem parlar d'ecotaxa, perquè varem iniciar aquesta demanda. Ara, realment aquest impost és un impost turístic, encara que cada vegada es defineixen unes finalitats més clares a favor del medi ambient, no aconsegueix les finalitats del que hauria de ser una ecotaxa, almanco per a nosaltres, amb finalitat exclusivament mediambiental, perquè la depredació dels nostres recursos naturals és molt gran i a l'hora de gestionar i restaurar aquests recursos no basten els doblers de què pugui disposar la Comunitat Autònoma en els seus pressuposts i el fet és que, ja que vénen els turistes i fan una utilització dels recursos naturals, han de contribuir d'alguna manera a la gestió i conservació d'aquests recursos.

—No us sembla que s'ha de prendre alguna mesura estratègica, que no basta amb el fet de gestionar la crisi d'un model que d'aquesta manera no és sostenible?

—Crec que ens hem de situar en el que és un pacte i aquest pacte que sosté el Govern és de sis forces polítiques i hi ha diferents opinions. Més que opinions, diferents polítiques, uns estirarien més i d'altres manco. No feim la política que fariem Els Verds al cent per cent. Allò cert és que aquesta crisi és molt mala de gestionar. És molt difícil perquè és un cavall desbocat que s'ha deixat anar i intentar embriagar-lo i calmar-lo la veritat és que és molt complicat, costa moltíssim perquè el cavall està envalentonat i és difícil que s'acomodi a la nova situació, és a dir que hi ha interessos molt forts. Les mesures, bàsicament i prioritàriament, s'han de prendre pel que fa a l'ordenació territorial. S'ha de decidir

fins on volem créixer, quin és el sostre poblacional, els tipus de recursos que necessitem i si els recursos són limitants o no. Les polítiques haurien d'incidir més fort a aturar aquest creixement. Les actuacions que es puguin fer ara no es veuran immediatament, moltes coses es continuen construint i fent, la visualització d'una aturada és a mig termini. Però és evident que s'ha d'anar per aquí, igual que també s'ha d'anar cap a una contenció del creixement turístic. Ara bé, hi ha unes grans dificultats. Des del moment, per exemple, que tenim un aeroport que permet que vinguin cada any més d'onze milions de passatgers vol dir que estam desbocadíssims. Les polítiques valentes del Govern de vegades no aturen per elles totes soles

unes dinàmiques que duen una inèrcia molt gran.

—És clar, per exemple, que els grans creixements demogràfics han coincidit, successivament, amb les ampliacions de l'aero-

«La polèmica de la incineradora i els residus no està tancada»

port, hi ha estudis que relacionen aquests dos fets.

—És clar que sol ser així, perquè si dones més oferta a la vegada generes més demanda. Si es fa la tercera pista, es generarà aquesta dinàmica, perquè podran venir més avions. Fins quan? Aturar això és difícil, perquè el turisme depèn de grans operadors que no són aquí i decideixen enviar la gent aquí o a una altra banda. És un tema com-

plex i crec que s'ha d'actuar d'una manera més ferma, sobretot en temes d'ordenació territorial. Però també crec que s'estan fent polítiques importants per part d'aquest Govern i que, de vegades, encara que això no es visualitza gaire bé,

dels aqüífers, perquè no es gestionava, senzillament, es treia aigua i ja està. Emmarcar el Pla hidrològic en aquest tema és important, perquè hi ha d'haver una planificació, veure els recursos que hi ha i com es volen gestionar i utilitzar,

quina normativa s'ha d'aplicar, què és necessari i quines actuacions a distints nivells s'han de realitzar. El Pla hidrològic fixa

ser un Pla hidrològic molt consensuat i hi va haver un consens parlamentari. Creim que l'existència d'aquest marc permet tenir una normativa i un sistema de gestió. És important el Pla, però hi ha d'haver també actuacions en distintes línies: en depuració, en gestió dels aqüífers, gestió de la demanda i abastament d'aigua. Es tracta d'infraestructures importants i les inversions es poden situar en el total que preveu el Pla hidrològic, que fa una previsió del 1999 al 2016 de més de cent mil milions de pessetes.

«Hi ha una mala gestió dels recursos de l'aigua»

es tracta de polítiques rellevants perquè són un camí cap a la contenció del creixement i cap a una millor gestió dels recursos. Fa quatre anys la gran polèmica va ser la incineradora i els residus, i això no està tancat, però s'ha intentat reordenar i fer-ho d'una altra forma i sembla que tothom ho ha oblidat.

un marc genèric i estudiat, que dona cobertura a aquest tipus de coses i és imprescindible l'aprovació del Pla, però no tan sols s'han de fer actuacions per tenir infraestructures, sinó també actuacions de control d'aqüífers i moltes altres coses que no es diuen. Va

—I el Pla energètic, què us sembla?

—És un pla que, almenys jo, i Els Verds com a partit del Pacte, hem intentat que se sotmetés a debat,

—Com valorau el Pla hidrològic?

—Jo situaria aquest tema en el marc de l'ordenació territorial, en el sostre poblacional, i a partir d'aquí caldria definir quins recursos es volen utilitzar i com i, per tant, posar un límit a l'aigua, els recursos i l'energia. Per fer això, en primer lloc, s'han de definir uns paràmetres de creixement. No pot ser solucionar ara el problema de l'aigua i continuar creixent, perquè llavors resultarà que no està solucionat. Dit això, i partint del que ja tenim, és evident que hi ha un dèficit en la gestió de l'aigua, una mala gestió enorme dels nostres recursos, un descontrol en tema d'aqüífers, una sobreexplotació

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 - PALMA DE MALLORCA

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 - Palma - Tel. 971 71 80 37

perquè per a nosaltres té dues qüestions preocupants. La primera, el sosteniment de creixement que fixa el Pla energètic que no es correspon amb altres sostres d'altres plans que s'estan elaborant. Per tant, és un creixement molt elevat i s'hauria de revisar. D'altra banda, la poca importància que es dóna al desplegament de les energies renovables, no és una importància diríem nul·la, però sí insuficient. És molt important incentivar les energies renovables, encara que és un tema difícil, però és molt important, perquè és l'aposta clara que s'ha de fer per un tipus d'energia i les Illes es troben en una situació privilegiada per qüestions de clima quant a les possibilitats de tenir energia solar i eòlica. Sembla que s'estan valorant les al·legacions i evidentment Els Verds hi varen presentar al·legacions i crec que una part important dels nostres plantejaments es recolliran. D'altra banda, l'aposta pel gas és important, però per substituir el que són les energies contaminants i no renovables, com les centrals tèrmiques. I no s'ha de dir que tenim això que tenim i a més tenim el gas, però mantenim el que tenim. I també, com he dit, s'ha d'apostar més decididament per les energies renovables.

—Com us plantejau la política de protecció d'espais naturals?

—Continuam la feina que es va iniciar i feim els plans d'ordenació de recursos naturals, i a partir d'aquí s'han aplicat les mesures de protecció més adients, no hem aturat de fer feina, però ho feim amb la clara intenció que quan es posi a informació pública la gent sàpiga què es pretén fer. Dit això, també he d'afegir que en el tema

dels espais naturals hi va haver una campanya de desinformació i utilització política en contra del Pacte i de la Conselleria de Medi Ambient que crec que es va treure de mare i això ho demostrà clarament els incidents de Son Servera. Volem fer una política de protecció d'espais naturals perquè creim que és un element fonamental i demandat a les Illes, però no volem prohibir qualsevol tipus d'activitat a l'espai natural, s'ha de poder combinar una activitat econòmica blana, social, amb la conservació.

—Es farà el Parc Natural de Tramuntana?

—És un acord del Pacte i es farà. Vàrem presentar una proposta que incloïa una sèrie d'espais a Mallorca, Menorca i Eivissa, amb unes prioritats dels que es trobàvem amb una situació més desfavorable, d'altres es trobaven ja inclosos en la LEN com a espais per protegir. Feim feina en això i, ara per ara, tenim el Pla d'ordenació de recursos naturals de s'Albufera, de la serra de Llevant i cala d'Hort d'Eivissa. Estudiem aquests recursos, els ordenem i aquesta proposta sortirà a informació pública i hi podrà haver al·legacions i propostes de la gent. Hem de crear més figures de protecció. També s'està laborant una proposició de llei per adaptar la Llei de conservació de fauna i flora estatal a la realitat de les Illes.

—Quines actuacions es duran a terme en la conservació d'espècies, de la biodiversitat?

—La riquesa de biodiversitat és molt gran a les Illes, precisament per aquesta condició insular, i és evident que

«Treballam en la protecció d'aus i de zones d'interès comunitari»

hi ha d'haver unes actuacions importants el que fa a aquest tema. Està a punt de ser aprovat el decret de directives europees de protecció d'espècies i hàbitats, treballam en la protecció d'aus i de les zones d'interès comunitari, que són hàbitats amb una determinada importància com a ecosistema, segons aquestes directives. També estam fent els decrets de protecció d'aquestes zones, que és un poc el que conformarà la protecció d'aquestes espècies. D'altra banda, estam incentivant el fet de dur endavant una política de protecció d'espècies adequada.

**Viajes
MARTEL S.A.**

AVANÇ ESPECIAL SETMANA SANTA 2001

VOLS DIRECTES DES DE PALMA

ELS PREUS NO INCLOUEN TAXES D'AEROPORT

MARRÀQUEX	SORTIDA 12 ABRIL	PREU DES DE 96.400
VENÈCIA	SORTIDA 12 ABRIL	PREU DES DE 79.800
MADEIRA	SORTIDA 11 ABRIL	PREU DES DE 67.400
TENERIFE	SORTIDA 12 ABRIL	PREU DES DE 89.900
VIENA	SORTIDA 12 ABRIL	PREU DES DE 93.100
TUNIS	SORTIDA 12 ABRIL	PREU DES DE 64.900

**ALTRES DESTINACIONS
EN PREPARACIÓ**

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

Antoni Riera Jaume

«Així xerram a Mallorca», un recull de dites mallorquines

ANTONI OLIVER

Antoni Riera ha publicat *Així xerram a Mallorca*. Arquitecte de professió, en va publicar els fascicles al *Diari de Balears* i ara els aplega en aquest volum.

Va començar a recollir expressions i dites populars i ha fet un esforç per sistematitzar-les i classificar-les. Troba que aquestes dites són un signe d'identitat de Mallorca que diferencia els parlants de l'illa de la resta de parlants dels Països Catalans i que s'hauria de tenir més esment per conservar aquest llenguatge del poble, que també explica coses sobre el caràcter, la història i el tarannà dels mallorquins.

—Com va sorgir la idea d'escriure aquest llibre?

—És una obra que recull el llenguatge mallorquí, expressions en

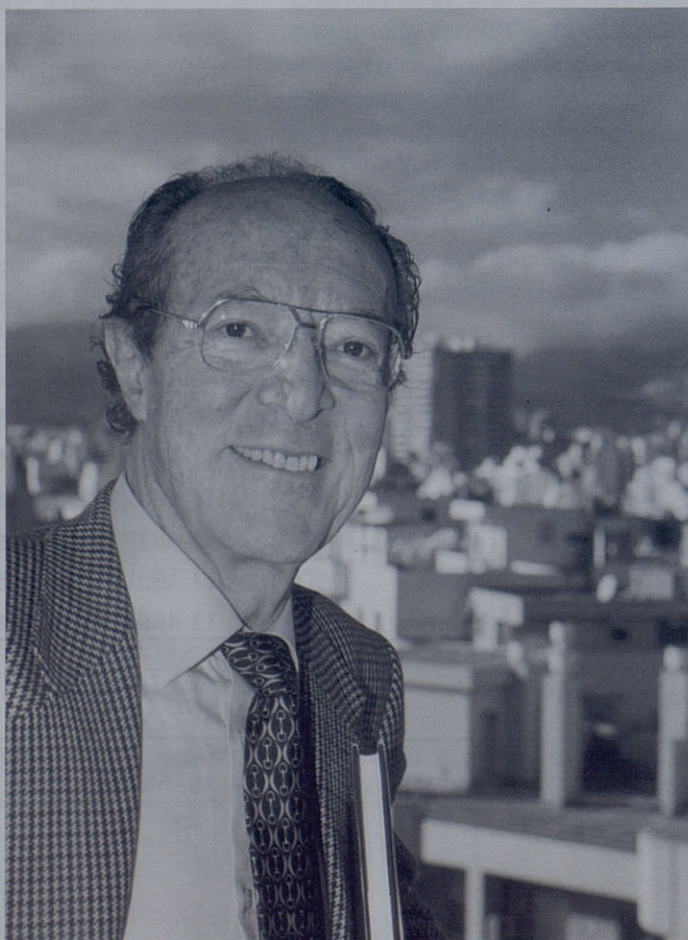
sentit figurat, en general metàfores o trops. N'hi ha que tenen molta gràcia. Fa anys que vaig començar aquesta afició, fa molts d'anys, perquè em vaig témer que quan parlem deim moltes expressions d'aquestes. Vaig començar a recopilar aquestes expressions per a mi. Però em vaig adonar que moltes expressions s'utilitzaven per subratllar una idea i que eren encara molt utilitzades.

—Quines fonts vàreu utilitzar?

—Vaig utilitzar les fonts orals, recordant el que jo havia sentit, el que deia la gent de Manacor, que és el meu poble, i també vaig utilitzar l'obra de mossèn Antoni Maria Alcover i altres obres de la literatura costumista, com les de Gabriel Maura. Però sobretot les obres d'Alcover, perquè són una font inesgotable, i no tan sols les rondalles, sinó que tot el conjunt de l'obra d'Alcover és una font molt important. La majoria d'expressions d'aquestes se senten. Després d'haver publicat el llibre, en tenc dues-centes o tres-centes de recollides que, si se'n fa una segona edició, s'hi afegiran.

—Quin és el tema més freqüent de les expressions?

—He fet una classificació temàtica i n'hi ha, per fer dos grans apartats, sobre el món físic i el món psíquic. Dins el món físic n'hi ha sobre anatomia, fisiologia, sensibilitat. Pel que fa al món psíquic, hi ha

expressions que fan referència al sentiment, a la intel·ligència, a la voluntat, a la conducta, a l'acció i al llenguatge. També hi ha un tercer apartat que recull expressions que fan referència al món social o als costums. Vaig fer aquesta classificació analitzant les expressions i vaig trobar que quasi un vuitanta per cent pertanyen al món psíquic. En general, he notat que hi ha moltes expressions que fan una desqualificació d'una actitud, d'un fet o d'un comportament, tal vegada aquesta seria la intenció més freqüent. També n'hi ha que fan referència a insults. Però més que els insults, allò que destaca són les coses en negatiu. Per exemple, a cada apartat he dividit les expressions en positives i negatives i sempre he trobat més coses de tipus negatiu que positiu. Tal vegada, això passa a tots els idiomes. Per exemple, en el capítol del sentiment, hi ha la primera sèrie positiva en què entren expressions relacionades amb l'admiració, l'amabilitat, l'amor, la bondat, etc., i una sèrie negativa que fa referència a l'avarícia, la caparrudesca, la desconfiança, la desconsideració, etc. I sempre s'ha de tenir en compte que totes aquestes expressions són trops, metàfores. Moltes vegades aquestes expressions poden variar una mica d'un poble o l'altre.

-Quines expressions tenen més gràcia?

-Totes tenen gràcia, quasi totes tenen gràcia. I són «l'encarnadura de la llengua, una senya d'identitat col·lectiva, resistent sovint a la traducció i a l'adquisició pe part d'altres parlants d'altres llengües. En definitiva, les situa-

cions de contacte lingüístic activen aquesta consciència diferencial que fàcilment adquireix perfil simbòlic de cohesió grupal». Aquestes paraules són del lingüista Vicent Salvador i crec que donen una idea de la importància de les expressions populars. Sobretot, s'ha de dir que aquestes expressions donen una major consciència de mallorquinisme. Trob que no es posa bastant atenció als modismes i a les expressions mallorquines que ens distingeixen dels altres països que parlen català. Sembla que, en lloc de fomentar i tenir cura d'aquestes expressions, s'han suprimit. La gran errada de la normalització lingüística, al meu parer, ha estat no fomentar el coneixement d'aquestes expressions.

-Què és el pardal assolellat?

-A vegades les definicions no són gaire clares, però un *pardal assolellat* és un insult que vol dir 'beneit', també se'n sol dir un *pardal amb anses* o *collonera*, *colló*, *bosses*, hi ha una gran varietat d'expressions per referir-se a la beneïtura.

-Què fa qui la fa com en Parreta?

-Fer-la com en Parreta o en Maneta vol dir 'equivocar-se'. També vol dir 'equivocar-se' fer-ne una com un cove o bé *pixar fora des test*.

-I una sesta de cananoge?

-Això mereix dues paraules. Resulta que els canonges, que dinaven molt bé, quan després havien d'anar a missa a la Seu s'adormien. Després varen canviar i feien la sesta abans de dinar

i resulta que així no s'adormien tant, per tant una *sesta de canonge* vol dir que 'es fa la sesta abans de dinar'.

-Què és un vestit de vint-i-un botons?

-Fa referència a la botonada del vestit de pagès, un vestit de luxe.

-Un brusquer?

-És la persona que un dia està de bon humor i l'altre no, un que canvia de caràcter, pensament o gust.

-I un tiquismiquis?

-És una persona que sempre troba un emperò o que tot està malament.

-Hi ha moltes expressions racistes, masclistes o que facin referència al sexe?

-El sexe és més present a les cançons que a les dites. Quant a expressions racistes, quasi no n'hi ha, i de masclistes sí que n'hi ha, però crec que no gaire. Tal vegada, seria bo fer un estudi exhaustiu sobre això, però hi ha altres coses que hi són més presents i que demostren com era la societat mallorquina. Per exemple, hi ha moltes expressions que fan referència a la pobresa, i això és perquè Mallorca, fora dels darrers anys, sempre ha estat molt pobre; a la riquesa, n'hi ha moltes menys, és un tema que es pot estudiar, i per mitjà d'aquestes dites es pot saber el caràcter social del poble, el pensament del poble. També, per exemple, hi ha bastants dites que fan referència, per exemple, a la presumpció, com *anar estufat*, *ser un bufa*, etc.

erco
leta

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

erco
leta

Gianni Rodari

El mirador de n'Alzamora

GASPAR VALERO

Cruïlla de les carreteres de Puigpunyent/Calvià (PMV 1016) i Palma/Valldurgent (PMV 1043) - cases de Valldurgent - coll des Vent - mirador de n'Alzamora - coll des Pastors - coll des Vent - cases de Valldurgent.

Partim del Km 7 de la carretera de Puigpunyent a Calvià (PMV 1016), punt on agafam la carretera que va de Palma a Calvià per les instal·lacions militars de Son Suredet, el coll de la Creu i Valldurgent (PMV-1043). Aviat ens apareixen les grans cases de la possessió de Valldurgent, a la dreta, a prop del Km 8 d'aquesta darrera carretera. En destaquem un safareig amb plàtans pels voltants, la façana de tres plantes d'alçat, el portal forà d'arc rodó amb l'escut dels Brondo, dues espadanyes i la torre de defensa de planta quadrada; antigament era una alqueria islàmica, i una curiosa làpida del vestíbul d'entrada rememora aquesta època, ja que reprodueix l'escrit àrab que es trobà a les cases: *al Haj Saleh* (Saleh, pelegrí de la Meca). L'any 1433, la propietat de la finca passà de Joan Safortesa a Pere Brondo, els descendents del qual la mantingueren

almenys fins al segle XIX. Més recentment pertangué als Serra i, actualment, és dels García-Ruiz.

Passades les cases de Valldurgent, la carretera comença a pujar, fent revolts, cap al coll des Vent. Continuem per l'asfalt fins que, devers el km 6,600, agafam el camí vell que puja cap a la nostra esquerra. Un poc més amunt, tornam a agafar la carretera, abans del coll des Vent, a l'altura del Km 6,400; però no continuam per l'asfalt, ja que ens desviam per un camí que surt a la dreta. Ben aviat, deixam a l'esquerra el camí que ve directament del coll; en aquest entreforc, continuam en línia recta.

Un poc després del creuer de camins, a l'esquerra observam una cavitat que sembla que fou utilitzada com a pedrera, amb un dipòsit d'aigua no gaire enfora. Alguns minuts més endavant, passam un cable de filferro posat per tal d'evitar el pas a vehicles. A la nostra dreta s'alça, rodonenc, el puig d'en Bou (503 m), una de les màximes altures de la serra de na Burguesa, i més avall, més propera a la nostra posició, discorre la coma d'en Palem. Després, deixam a l'esquerra un camí de carro o pista forestal

*Palma vista des del
Coll des Pastor.*

Mirador de N'Alzamora.

que condueix al coll de la Creu, i dos minuts més endavant arribam a un entreforc de camins important, ja que cap a l'esquerra continua el camí que va al coll des Pastors i Gènova, amb el qual precisament enllaçarem en el coll des Pastors, mentre que cap a la dreta discorre el camí del mirador de n'Alzamora. Continuem el nostre itinerari en aquesta darrera direcció, cap a ponent. A menys de cinc minuts de l'entreforc, deixam una pista que s'endinsa cap a l'esquerra, seguida d'un altre camí vers la dreta, cap a una torre d'alta tensió; a pocs metres d'haver començat aquesta pista, se'n separa un camí vell que davalla per una coma en direcció a les cases de Benàtiga Vell. Un poc després d'aquests entreforcs, el nostre camí de carro es converteix en un sender més estret, envaït per vegetació, entre la qual destaquen arboceres espineroses. Aviat el sender dissenya

un profund revolt cap a la dreta per tal de franquejar el capçal d'una coma. Al fons del tàlveg del comellar hi passa una torrentera i, a la vora, encara s'hi conserva un forn de calç, entre pins, arboceres i estepes.

Després de la torrentera i del forn de calç, el camí discorre en lleugera pujada, amb sòl de pedres que afloren irregularment, i més amunt amb pedreny solt. Els efectes d'incendis recents s'hi fan presents, amb restes de pins cremats. A uns vuit minuts del forn de calç, a la dreta del camí, observam l'entrada d'una cavitat, anomenada cova d'en Palem. Vora la cova el camí descriu un revolt cap a l'esquerra, on acaba la pujadeta i continua el camí a peu pla, amb una altra coma a la dreta. D'aquest indret destaquem la presència d'olivella, estepa blanca, xiprell, aladerns, ginebró i mates. Dos minuts després de passar el capçal de la coma, arribam a una

cruïlla, amb un tirany a l'esquerra que comunica amb el coll des Pastors, per on tornarem després de visitar el mirador. Continuem cap a la dreta, amb la vista que s'estén fins al puig Gros de Bendinat i fins al puig del Pi de les Creus, a l'esquerra. Ens trobam ja situats en la línia final d'arribada al mirador de n'Alzamora, el qual assolim a uns cinc minuts de l'anterior entreforc.

Un homenatge a l'empresari Ferran Alzamora

El mirador de n'Alzamora compta amb un refugi, actualment en ruïnes, bastit pel Grup Excursionista del Foment del Turisme de Mallorca. És dedicat a l'empresari Ferran Alzamora i Gomà (1868-

1947), que fou president de l'entitat entre 1919 i 1925. Un recinte de paret de pedra seca tanca l'àrea del mirador i del refugi. La construcció és de planta rectangular, actualment sense coberta; el portal s'obre a la façana de ponent, sobre la vall de Benàtiga. En aquesta part es troba la miranda, en forma de petita esplanada amb una pareteta que en recorre la major part del perímetre. Al l'interior, actualment desfigurada, hi destacaven les restes d'una foganya, a l'angle de llevant, i un pedrís interior. Recentment s'hi han realitzat obres de restauració que han quedat paralitzades.

Des del mirador es pot contemplar una bona vista sobre les valls de Benàtiga i de Valldurgent, la serra

Itineraris

des Burotell, amb na Bauçana que en destaca, el puig de Galatzó i la mola de s'Esclop. S'identifica el nucli turístic de Santa Ponça i el poble de Calvià, seguit de la contrada des Capdellà. Cap al nord i nord-est, a la dreta, en dies clars la panoràmica ar-

Cap a l'esquerra continua el camí que hem emprat per arribar des del coll des Vent; cap a la dreta discorre el sender del coll des Pastors, cap a on ens dirigim per continuar l'itinerari. El camí del coll des Pastors és un sender estret que s'orienta cap a migjorn i xaloc. Alguns metres després de la cruïlla, deixam a l'esquerra una barraca de carboner.

Vora el camí es noten els efectes dels incendis, amb pins morts; però, la vegetació arbustiva es recupera, amb càrritx, estepes, mates i xiprell. A la banda de la dreta, sobre el desnivell, el sender es dota d'un marge de sosteniment. A uns cinc minuts de la bifurcació del camí, deixam una camada a la dreta, que comunica amb la cova des Marbre. Davant la nostra posició, apareix el puig Gros de Bendinat. Després d'un revolt cap a l'esquerra, el sender continua molt esvaït; inicialment, manté l'altura pel coster, mentre avançam entre una ufanor vegetal d'estepa llimonenca, arboceres i càrritx; un poc més end-

avant, el tirany davalla lleugerament cap a una torrentera que ocupa el fons de la coma, que es veu ben propera. Després de dos minuts de descens, arribam al tàlveg o centre de la coma i travessam la torrentera, que constitueix un dels cursos d'aigua que formen el barranc de l'Àliga.

A l'altra banda del torrent, recuperam el camí, que ara es presenta més clar, de tipologia de ferradura, amb un marge de sosteniment a la dreta; mentre, la coma es manté a la dreta, esquerra. A uns set minuts de la torrentera el camí enllaça amb una pista ampla que prové de la dreta, on voltam cap a l'esquerra. A sis o set minuts de l'entreforc, entram a la pista ampla del coll des Pastors. El coll ens queda immediatament a l'esquerra. El coll des Pastors apareix identificat per un entreforc de quatre camins: en primer lloc, cap a l'esquerra puja el camí que va al coll des Vent, per on continuarem la nostra ruta; cap a la dreta, avança el camí del monument de na Burguesa; pel centre, continua el camí de la barraca i de la cova des Pastors. Abans de continuar, visitam aquest antic centre d'activitats ramaderes tradicionals.

Des de el mirador, es pot contemplar el puig de Galatzó i la mola de s'Esclop

riba fins al puig Major i al puig de Massanella.

Vora el mirador de n'Alzamora, cap al sud-oest, al capçal de la coma de l'Àliga, s'hi obren les coves del Marbre –o del Màrmol. Tenen una gran boca solcada d'estalactites. Antigament foren usades com a pedreres i les restes de l'explotació són encara ben visibles.

Des del mirador de n'Alzamora reprenem la marxa, per la qual cosa tornam enrere pel mateix camí d'arribada al refugi. A uns sis o set minuts del mirador, trobam un entreforc de camins.

El coll des Pastors

A un minut de l'entreforc de camins, arribam al planiol que antigament era el centre de les activitats ramaderes que donen nom al coll. Hi trobam les restes d'una barraca, que devia ser emprada pels pastors de la contrada, tot i que potser també es dedicàs a activitats agrícoles, equivalent a una barraca de roter. Vora les ruïnes, hi ha un aljub cobert modernament de ciment, que actualment serveix per prevenir incendis forestals.

A la dreta de l'esplanada, segons la posició d'arribada, en direcció a llevant, parteix el tirany que, després d'una vintena de metres d'anar entre mates i ullastres, ens deixa vora la boca d'una gran cavitat. La cova des Pastors és una balma de grans dimensions, que es pot davallar per un pendent rost. La cova era emprada com a recer o sestador per a les guardes d'ovelles i també s'hi recollia l'aigua

Vallldurgent.

dels degotissos. Encara s'hi veuen restes de paraments relacionats amb aquests usos ramaders, especialment per facilitar l'accés a l'interior i per aconseguir llocs planers utilitzables.

De la cova des Pastors i de l'esplanada ocupada per les ruïnes i l'aljub tornam a l'entreforc de camins del coll. Deixam de banda les dues vies de l'esquerra, una de les quals va a Gènova i l'altra comunica amb el puig Gros de Bendinat i amb el puig del Pi de les Creus, a més de la desviació per on hem caminat des del mirador de n'Alzamora, i voltam pel camí de més a la dreta, per tal de dirigir-nos novament al coll des Vent. Situats en aquest camí, pujam lleugerament un curt desnivell per una pista ampla. A diversos tres minuts de camí, voltam amb la pista cap a l'esquerra; mentre a la dreta s'estén una ampla vista sobre Palma i hi discorre un comellar profund anomenat la coma del Sec, ocupada pel torrent del Mal Pas. El nostre camí assoleix la cota 490 m, amb el puig d'en Bou molt a prop, a la nostra esquerra. Pista endavant, ara ja en davallada, seguim la tendència a la dreta i, després de deixar un camí a la nostra dreta, arribam a l'esplanada on trobam el camí directe al mirador de n'Alzamora, a l'esquerra. Continuem en aquest punt cap a la dreta, i, un minut més endavant, voltam a l'esquerra, deixant de banda la pista de la dreta, que va al coll de la Creu. Per camí conegut, passam el filferro i la cova, que queda a la dreta. Vora el coll des Vent, anam en línia recta per tal d'enllaçar amb la carretera que ens davalla a Valldurgent i, d'aquí, a l'entreforc amb la carretera de Puigpunyent a Calvià, on acabam l'excursió.

Camí vora el coll des Vent.

Relojería Española S.L.

Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
LONGINES
SWISS WATCHES

⌚
TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

COSMONAUTS CHRONOGRAPH
OFFICIAL
FORTIS
swiss watches

CK
Calvin Klein
watches

⌚
PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

SWISS ARMY

HAMILTON
AMERICAN • SINCE 1892

Plaça de Cort, 14

Tel. 971 721 563 • 971 724 344

Fax 971 714 369

Tendències

cinefàgia

Woody Allen, el vandalisme com a obra d'art

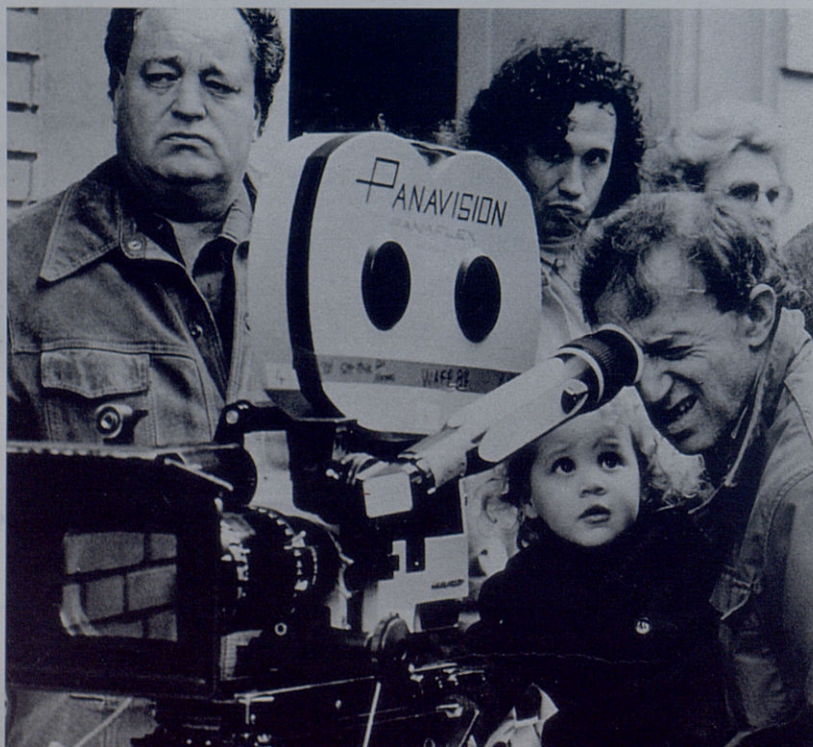
MATÍAS VALLÉS

Amb *Granujas de medio pelo*, l'humorista Woody Allen ha tornat als seus orígens amb un gag inacabable, un devessal de vandalisme.

Hugh Grant, molt en el seu paper d'intermediari anglès encarregat de desbistar i desvalisar el matrimoni de *parvenus* compost per Woody Allen i Tracey Ullmann, els arrossega al Metropolitan Museum de Nova York. Un cop allà, els incita a comparar els detalls de dos quadres. L'atracador de bancs, reconvertit en empresari pastisser, li comenta despreocupadament que «aquest té la vasa més gran». És només una partícula entre el miler d'incidències còmiques atapeïdes en l'hora i mitja que dura la darrera pel·lícula del major cineasta nord-americà del final de segle, *Granujas de medio pelo*. L'humorista ha tornat als seus orígens amb un gag inacabable, un devessal de vandalisme. L'escena esmentada adquireix més força quan comprovam que s'adreça contra l'actor i director mateix. Durant els anys en què va conviure amb Mia Farrow, Allen es va sotmetre a una disciplina artística que consistia a desplaçar-se al

MOMA i concentrar-se en un sol quadre en cada visita. Per tant, som davant una autoimmolació, efectuada sense cap complex ni patiment.

Small time crooks, títol original de la cinta, corre el risc de parèixer impúdica o trivial. Són els efectes secundaris de l'enorme densitat còmica que alberga. Més competitiu del que la seva llegenda apocada indica, Woody Allen ha volgut decapitar amb un cop de ploma competidors com els germans Farrelly o Coen. Efectivament, no l'aguanten ni un assalt. Per amarrar la seva victòria, s'ha vist obligat a desprendre's de qualsevol vel·leïtat existencialista. Aquesta pel·lícula no dóna temps per pensar, els acudits se succeeixen a massa velocitat. El cineasta ha decidit que, si Spielberg i companyia l'han contractat per fer comèdies, s'hi dedicarà sense mirar enrere. A *Granujas de poca monta* es consagra novament com un mestre universal del *one liner*, aquesta àgil capgirada d'una sola frase que pareix consubstancial amb la seva experiència. Només el dramaturg Neil Simon pot competir-hi en geni. El nivell d'inventiva del guionista i director no es diluïa mentre suportava Mia Farrow. No es tracta d'una habilitat congènita. La seva carrera humorística es va forjar com a *negre* escrivint material per a còmics consagrats i cobrant a tant la peça. Aquesta ocupació va precedir els seus primers articles. Amb el temps i a força d'entrenament, era capaç d'extreure ironia de qualsevol situació. En la biografia de escrita per Eric Lax —que també va realitzar un retrat autobiogràfic de Humphrey Bogart,

l'arquetip de *Somnis d'un seductor*—, es conta que Allen dissenyava els seus guions cinematogràfics sobre els llits dels hotels escandinaus, en el temps buit d'una gira turística juntament amb la prole de la seva parella. Encara que sabem que emprava per a altres quefers la convivència amb els seus fillastres, l'esforç intel·lectual continua essent admirable.

A *Misteriós assassinat a Manhattan* hi ha una un dels acudits més repetits de la carrera de Woody Allen. Després d'un concert a la Metropolitan Opera House, comenta a Diane Keaton que «cada cop que escolt Wagner, m'entren ganes d'envair Polònia». És una prova de la seva mestria a l'hora de vorejar tots els dictats d'allò que és políticament correcte, d'extreure humorisme de la tragèdia i esquivar-la meravellosament. A *Granujas de medio pelo* no ha pogut resistir-se a la temptació d'arrodonir el joc de paraules. En una festa al seu dúplex o tríplex de nou ric, li diu a la seva esposa que no aguanta aquesta música clàssica «que pareix que t'obliga a dur una perruca». Tota la pel·lícula és un cant contra la decoració abusiva i deu bona part del seu èxit a la presència d'una parella idònia per al protagonista. Tracey Ullman, una actriu aspra en altres produccions, es converteix en el contrapunt exacte per a l'actor. També està extraordinària Elaine May, que va ser la parella laboral de Mike Nichols quan tots dos es llauraven un prestigi com a duo còmic. Des de Mallorca, el director d'*El Graduat* quedarà per sempre com l'home que va pispar a Robert Graves una de les seves deesses blanques.

La paròdia de Woody Allen sorgeix simultàniament dels nivells més estilistes de la societat i de les seves capes inferiors. Perquè ningú no se'n consideri exempt, es propaga als productes clàssics de la burgesia. Per exemple, a *60 minutes*, el programa icònic de la CBS nord-americana. A l'hora de salvar la transició de la parella protagonista, que passen en una sola escena de lladres de pa sucats amb

oli a magnats pastissers, s'inclou un documental amb tocs de denúncia. Al director li basten uns segons per ridiculitzar els aspectes pretensiosos del periodisme d'investigació. Hi ha els senyals admonitoris dels seus locutors paternalistes i lletraferits, captats des de la distància d'un pla mitjà. S'emfatitza el contrast amb els grotescs primers plans dels protagonistes. Aquests apareixen tallats pel front i per la barbeta i pareixen a punt d'una confessió sorprenent quan es limiten a encarir els seus productes. Com a la resta de la pel·lícula, també s'hi percep el retorn a les pautes de *Agafa els diners i corre* o *Bananas*, en què la intromissió televisiva permetia reconstruir la miserable i catastròfica infància de Woody, i també el pèssim concepte que en tenien els seus pares.

Granujas de medio pelo continua el procés invers al d'una altra bona —no sensacional, simplement bona— pel·lícula del dos mil, *Para todos los gustos*. Amb l'avantatge a favor d'aquesta darrera que l'hem poguda gaudir en versió original. En la candidata francesa a l'Oscar, Jean Pierre Bacri és un empresari que s'humilia davant els *popes* de la cultura per conquistar una dona. El producte final d'aquesta rendició incondicional és la tendresa. En canvi, Woody Allen es riu del intel·lectuals i li conquisten la seva dona. Resultat, la riallada. El punt de partida és idèntic, la constatació que els doblers i el bon gust habiten compartiments estancs. La interacció entre ambdós mons suposa una prostitució, mai no serà ingènua. Si les rialles deixassin un buit, constataríem que el cineasta acabava posant missions pels plaers més assequibles —una pizza, una beguda

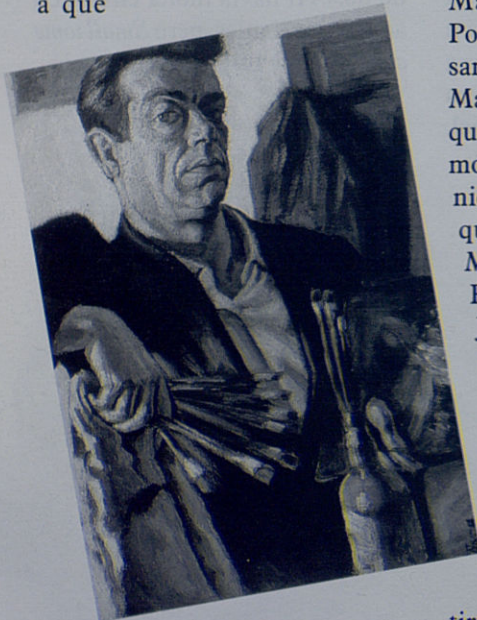
carbònica—, i també per la interacció amb les persones pròximes. Breument i per dret, Woody Allen és un geni. *Granujas de medio pelo* és el producte depurat d'una civilització. Incloure'l en un art menor no ha de cegar la categoria del producte. L'orfebreria no suposa cap descrèdit per a Cellini. L'Acadèmia sueca ja va trencar la torre de vori en premiar Dario Fo, quan ni tan sols pertany a l'estirp dels muntatges teatrals aparatosos. Aquest precedent ha alliberat d'excèntricitat l'elevació de Woody Allen al nivell de candidat al premi Nobel. La seva significació desborda la majoria de creadors literaris. Els més honrats entre ells ja han reconegut que escriure bromes no és una broma. Sense dimitir de la seva voluntat irònica, Gore Vidal va firmar una frase genial: «Woody Allen és un gran escriptor, ni tan sols s'adona de com és de bo.» Hi havia molta enveja en aquestes paraules, però *Small tome crooks* n'és la millor confirmació.

La tangencialitat respecte dels cercles de l'art

CRISTINA ROS

Ben pensat, hauria de ser una incongruència parlar de tangencialitat pel que fa al món de l'art. No hi hauria d'haver tangents en un àmbit que té en la diversitat la seva font principal de riquesa o en un terreny que dóna com a fruits unes obres a les quals es reconeix la força a través de la seva distinció i personalitat. Si defensam que l'art no sigui un cercle tancat i impermeable, sinó un territori en el qual tinguin un lloc les actituds i les idees més diverses, a què

treu cap distribuir persones i obres entre les que són dintre i les que són fora? A què treu cap parlar de tangencialitat?

Encara que segurament no sigui l'objectiu, en tot això ens fa pensar l'exposició titulada, precisament, «Actituds tangencials», una mostra que va començar el seu itinerari a la torre de ses Puntes, de Manacor, a mitjan del passat desembre, i que recorre distints municipis de Mallorca, Artà, Capdepera, Calvià, Felanitx, Marratxí, sa Pobla, Pollença, Porreres, Sant Llorenç des Cardassar i Santanyí, a més de l'Espai Mallorca, de Barcelona. Pot ser que no sigui el motiu d'aquesta mostra, o pot ser sí, però en la reunió d'obres de Josep Bover, Miquel Brunet, Longino, Jaume Mercant, Miquel Morell, Juli Ramis, Miquel Rivera Bagur i Joan Trujillo, tal vegada trobem una bona raó per rebutjar la idea de la tangencialitat en l'art, o, si ha d'existir perquè els cercles hi són i els cream, tal vegada l'haurem de defensar com a valor que pot donar entitat als artistes i les obres i que, malgrat tot, pot garantir-ne la transcendència.

Tanmateix, de sempre, tot ha rotat i roda en cercles. Els crítics i historiadors de l'art sempre han defugit aterrats de la tangencialitat, entre d'altres coses perquè, en el seu joc constant de la classificació i distribució d'autors i trajectòries en departaments tancats, no saben on han de posar els qui no responen a cap dels paràmetres establerts. Les societats tampoc no en són amigues, d'aquestes obres i postures al marge: cada època i

cada lloc ha tingut i té les seves particulars preferències,

les seves normes, i determina molt clarament quins són els comportaments acceptats i quins no ho són. I el mercat sí que s'ha ordenat en circuits d'interessos diversos, abans i ara, que en teoria ja s'ha passat per l'època del tot és vàlid, i això no ha suposat més que l'augment de la dificultat d'entrar o sortir dels cercles establerts, i de ser o significar quelque cosa en el cas que hom no interessi als circuits de poder.

Així les coses, en tots aquests cercles, o es respon a les normes marcades, als criteris dominants i als llenguatges establerts, o se n'és fora quasi de forma definitiva. Frequentment, són els distints cercles els que deixen autors i obres a la tangent, però també moltes vegades són les persones les qui decideixen sortir per la tangent, com a forma d'expressar la seva discrepància, i de mantenir-la.

Exemples, n'hi ha hagut i n'hi ha molts. A l'exposició «Actituds tangencials» s'han reunit vuit artistes que exemplifiquen algunes, només algunes, de les raons múltiples de la tangencialitat. S'ha de tenir en compte que, en el temps que Brunet, Mercant, Rivera Bagur, Bover o Morell començaren la seva trajectòria artística, només el fet de ser mallorquí i viure a Mallorca significava estar al marge de la resta del món. L'illa era un cercle petit i molt impermeable, al qual pràcticament no va arribar informació de l'art que es feia als prin-

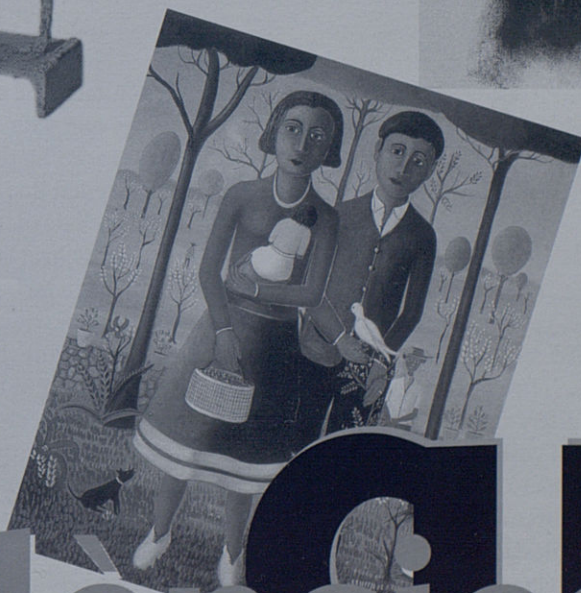
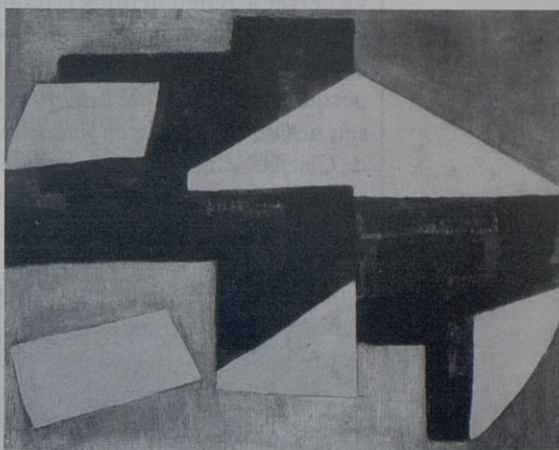
cipals nuclis del món fins ben entrats els anys seixanta. A Mallorca, el mercat de l'art i la societat en general s'havien estructurat en un cercle tancat que tenia com a centre artístic una pintura que oferia una visió molt rànica del gènere paisatgista. Miquel Rivera Bagur, que inventà un món de bona gent, de gent que mira de front i que viu en completa harmonia amb la natura; Jaume Mercant, amb la visió d'una Mallorca idíl·lica i poètica, observada de matinada o a posta de sol, i Miquel Brunet, que va pintar l'interior de l'illa i la terra eixuta, mentre tots la representaven verda o des de la costa. Tots tres es distingiren del que Josep Melià va anomenar «paisatgisme panxacontent», i durant molt d'anys es trobaren ben tot sols. També va destacar Miquel Morell, que tot d'una es va allunyar dels cànons de l'escultura acadèmica que havia après a cal seu mestre, on va entrar d'aprenent quan només tenia dotze anys.

En canvi, Juli Ramis no fou tangencial respecte del que es feia als principals centres artístics internacionals, on va viure èpoques llargues. Ben contràriament, el solteric sempre va estar necessitat de referències, es va situar ben a prop dels que donaven forma als nous llenguatges de l'art i va aprendre i va investigar amb ells. Quan Juli Ramis arribà a l'abstracció, ningú no ho feia a Mallorca. Va viure al marge de l'illa a la qual havia nascut i la seva obra també en va estar al marge, fins que hi va tornar.

Distint fou el cas de Longino, que quan va fer les primeres pràctiques

artístiques, ben complits els cinquanta anys, la seva obra es va distingir de la de tots els altres, perquè mai no havia tingut escola, no havia rebut formació i no arrossegava la càrrega cultural que tenien els qui feren costat a la seva obra: una pintura i una escultura de les quals emanaven una sensibilitat original extraordinària. Fou una persona que va viure fora del cercle, fins que el cercle intel·lectual i més progressista el va acollir amb admiració.

Distints són també els dos artistes dels quals encara no hem parlat. D'una banda, Josep Bover, que tenia unes grans qualitats per al dibuix, va viure quasi com un *clochard*, canviant obra per menjar i per beure. Mai no es va adaptar. Tampoc no ho féu Joan Trujillo, que, en els primers anys vuitanta, quan va començar, no hi havia res que forçàs l'home i l'obra a romandre al marge. De fet, no hi va estar. Va tenir tota la plataforma de l'art contemporani al seu abast, però el seu caràcter inadaptable i inconformista fou l'obstacle principal per al desenvolupament de la seva obra i de la seva vida dins els cercles de la normalitat. La normalitat, ja hi tornam a ser!

Tendències art

Tendències

llibres

RIEL MESQUIDA

Una escriptora brasilera: Clarice Linspector

La pasión según G. H. (Muchnik) de **Clarice Linspector** (1924-1977), en la traducció castellana d'**Alberto Villalba**, m'ha entusiasmat. Aquesta dona va néixer a Tchetelnick (Ucraïna) i partí amb els seus pares i germanes cap al port d'Hamburg per agafar un vaixell que els duria a Maceió (Brasil), perquè eren jueus que fugien. A ella li barataren el seu nom d'Haia (que en *jiddisch* vol dir «vida»), pel de Clarice. Vaig conèixer per primera vegada aquest text en una versió francesa llegida en veu alta per **Anouk Aimée** en «una casset» de les Editions de Femmes i em va deixar en estat de xoc. A la cinta hi havia el fragment d'una entrevista en portuguès amb Clarice i em vaig enamorar d'aquella veu que era pura música i de la qual per moltes vegades que l'he escoltada no he pogut desentranyar molts de sentits. La seva obra també té aquesta rara qualitat anomenada poesia de dir molt més d'allò que les paraules expressen. La Linspector estameneja els mots com si fossin arbres plens de fruits que cal moure a consciència perquè caiguin i puguem alimentar-nos amb aquestes nutricions verbals. El nom

de Vida li va molt bé a aquesta escriptora, que es dedica a penetrar en el misteri de la vida, a navegar en els seus fons abissals o en els seus àtoms carregats d'infinitos i després contar-nos, com si fes un quadern de bitàcola, els resultats dels seus trips. *La pasión según G. H.* té molt de viatge en el pis d'aquest senyora que va a arranjar una habitació de criada i descobreix que en aquest fet d'entrar per fer una neteja domèstica s'amaguen una infinitat d'universos que no s'hauria imaginat mai. G. H., quan ha obert la porta, ha enclòs un escarabat i a partir d'aquí s'ha introduït en un camí de sensacions que voregen el sentiment místic, l'excavació d'aquesta nau-sea que li produeix aquell animal xapat, que treu el seus materials interiors com si fos un tub de dentífric destapat, i que la mira amb fixesa: això constitueix una exploració d'aquella llavor vital que ens agermana amb els insectes, amb els animals, amb les plantes, amb les pedres. Hi ha un descens cap a profunditats que intenten analitzar les entranyes de la intel·ligència i del sentiment d'aquest organisme que diem humà.

Cent anys de la mort d'Oscar Wilde

La traducció d'*El retrat de Dorian Gray*, feta per **Jordi Larios** i publicada el 1998 a Quaderns Crema, és una joia. Vaig llegir aquest llibre en una edició francesa quan era adolescent. Record que devorava *El retrat* amb tremolors sobtats, perquè aquelles planes em revelaven molts de conceptes, sentiments i sensacions que desconeixia, o millor pensat, em feia aprendre, a través d'una escriptura en què la narrativitat i el discurs es conjugaven, tot de savieses que ja coneixia, que ja sentia. Sabia més del que creia saber i sabia menys del que volia saber. La música verbal wildeana era alhora un bàlsam, una commoció i un xoc. I les paraules, les frases de **Wilde** llegides amb les diferents velocitats que cada fragment demana, eren verí i elixir, droga i metgja, remei i font de depravació. Vaig subratllar fort un fragment que em reforçava en la meua passió per l'escriguera: «Paraules! Simples paraules! Que terribles que eren! Que clares, vívides i cruels! Impossibile escapar-se'n. I, tanmateix, quina màgia més subtil que contenien. Semblaven capaces de donar forma plàstica a coses informes, de tenir una música

pròpia tan dolça com la de la viola o el llaüt. Simples paraules! ¿Hi havia res tan real com les paraules?» No, no, nooo! Sé que vaig cridar d'exaltació, d'exultació. Sé que va ser en aquest estat d'enlairament que vaig viure aquella primera i prohibida lectura. «S'ha dit que els grans esdeveniments del món tenen lloc al cervell.» Vaig llegir aquesta frase un parell de pics. I tot d'una vaig pensar en allò que em flamejava: la sexualitat. I vaig escriure en aquell primer dietari que guard com un prodigi: «El primer òrgan sexual dels humans és el cervell.» Fascinació, enginy, brillantor, seducció: totes aquestes qualitats, aquestes xarxes de lletra m'atacaren des de la primera lectura d'*El retrat*. Un consell que don per a la relectura, que, com sabeu, és la vertadera lectura: per no deixar-vos atrapar de bell nou pels enlluernaments, pels encanteris i pels astoraments, cercau en la catifa anglesa wildeana els nusos, les trames i els ordits de l'altre cantó de l'estora. Aquell enterenyinat entreteixit que sosté com un sistema nerviós secret l'estructura del relat i els seus afectes i efectes i descobrireu nous sabors, sabers i sabes.

Platen: Poeta per a temps d'insensibilitat

En un viatge a l'estimada Venècia vaig descobrir en una d'aquestes llibrerietes amagades al fons d'un canal lluny dels circuits turístics i especialitzades en temes locals, que m'enamoren, **August Von Platen-Hallermünde** (Ansbach, Baviera, 1796-Siracusa, Itàlia, 1835). En una traducció italiana vaig llegir els seus sonets venecians, que em despertaren les sensibilitats i m'ensenyaren a veure meravelles de pintors com **Giovani Bellini**, el **Veronès**, **Ticià**, **Pordenone** i **Giorgione**, que apareixen en els seus versos com a materials de coneixement i de bellesa. Record que fins i tot en un viatge posterior a aquesta Disneylàndia del gust, vaig fer part d'un itinerari orientat pels sonets: a

Santa

M a r i a

Formo-

sa vaig

c o n -

templar la

Santa Bàrbara en-

tre uns sants de Palma el Vell, a

San Giovanni e Paolo em vaig

embadalir davant els Bellini i

els Ticià, vaig passar per l'Acadèmia d'on record el prodigi de

L'Assumpta ticianesca i vaig acabar a San Giuliano on l'escultura de Crist sostingut per dos

àngels de Girolamo Campagna

em va fer entendre molt més la

mirada apassionada d'aquest ale-

many jove i hiperestèsic, destros-

sat entre un desig sexual fort, que el

duia a cercar l'amor dels joves com-

panyos, i les ànsies espirituals d'una re-

dempció a través de la poesia i de l'art.

Considerat com l'epígon d'una època ago-

nitzant amb col·legues tan significatius com

Hölderlin, **Kleist** i **Grillparzer**, seria el pre-

cursor dels poetes vidents que vindrien des-

prés com **Greg**, **Rilke** i **Hofmannsthal**. De

família noble, entra a l'Escola de Cadets de

Munic on, a més de la passió per l'estudi i el

saber, comença una sèrie d'enamoraments

platònics amb camarades, la majoria fracas-

sats com ell mateix conta en el seu dietari.

Mentrestant estudiava, escrivia i visitava

autors estimats com **Jacob Grimm**, **Goethe**

i **Shelling**. Goethe a les seves conversaci-

ons amb Eckermann li fa gran elogis i el

reconeix com a poeta (modernament també

l'han alabat autors com **André Gide**,

Thomas Mann i **Julien Green**). La seva

recerca de l'Amic, del *Kouros* dels antics

grecs, el duu, el 1826, a deixar Erlangen i

partir cap a Itàlia. Verona, Venècia, Nàpols i

Siracusa seran les ciutats on habitarà i for-

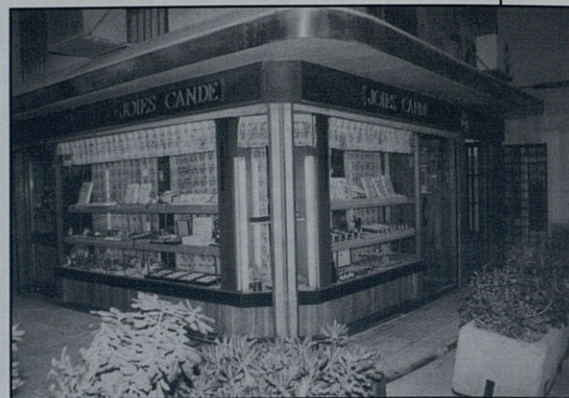
maran el ciclorama de molts dels seus poe-

mes.

Cande: joies antigues, clàssiques i artesanes

Si bé aquest establiment fou inaugurat el 1963, els avis i els avantpassats de la família que el regenta es dedicaven a l'ofici d'argentera temps enrere. Joies Cande és actualment un negoci estrictament familiar dirigit pels fills del fundador, Joan Bonnín, que, tot i estar jubilat, continua present amb el seu consell i experiència en el timó d'un establiment que, des del cap de cantó que obre el popular carrer de l'Argenteria, ha fet de la joia mallorquina tradicional i de la joieria clàssica artesana la seva raó d'existir. Tot i que hi ha en l'ambient una certa tendència a parlar de la revalorització de l'artesania, els comerciants en or i plata adverteixen, entre el jovent, una forta estirada cap a la joieria de marca, fabricada en sèrie, i en la qual els grans establiments són quasi imbatibles. Tanmateix, persisteix un nucli de clients que cerca i valora la joieria artesana que, entre d'altres valors per considerar, té la consistència en l'elaboració, la solidesa i qualitat dels materials que garanteixen una llarga vida a la joia encarregada i, per damunt de tot, el caràcter diferent i personal que només l'artesà li confereix. Joies Cande treballa tant amb producte nou com amb antiguitats, restauracions de peces, dissenys especials i feines per encàrrec. D'entre la joieria mallorquina continuen destacant productes com els *cordoncillos* o les polseres amb la creu de Calatrava i, d'entre les antiguitats, les botonades, les creus, les agulles i els anells. La minoria de públic que aprecia la joieria artesana i de gust assegura l'entrada en el nou mil·lenni de l'establiment del carrer de l'Argenteria i dels altres dos que regenten els fills del fundador: Joies Cande del carrer de Jaume II (tel. 971 723 966) i el del Molinar (Capità Ramonell Boix, 66. Tel. 971 745 793).

Joies Cande. Carrer de l'Argenteria, núm. 2, Palma. Telèfon 971 717 971

Carxa: Els pastorets del betlem

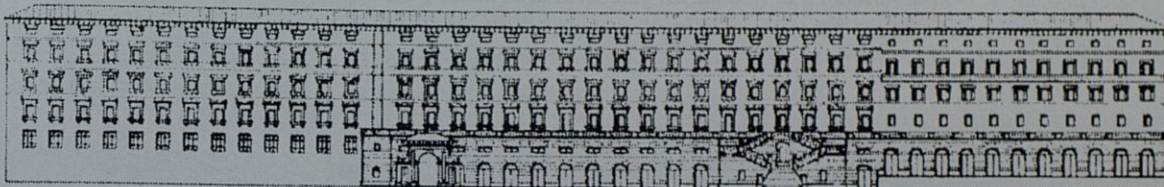
Na Carme i en Xavier varen decidir fa nou anys que volien dedicar-se plenament a fer allò que els agradava: modelar figuretes de fang per als betlems de Mallorca. Les missions eren fortes i arriscades. Com reconeix na Carme Garcia, fa deu anys costava més que ara reintroduir les figuretes tradicionals, vestides a l'ampla, en uns betlems de cada dia més envaïts pel plàstic i per una iconografia suposadament *realista* de pastorets vestits a la manera aràbiga i en un moment en què la devota jugueta inventada per sant Francesc d'Asís i tan arrelada als països de la nostra àrea cultural semblava que havia de quedar arraconada per l'arbre de Nadal, importat del nord d'Europa. Al llarg de la dècada, per fortuna, els gusts d'un cert públic han evolucionat cap al reconeixement del betlem tradicional, renovat i actualitzat. En aquesta tendència, les figures de Carxa, a mig camí entre l'ingenu i el realista, de línies arrodonides i suaus, s'han fet un lloc a molts de betlems mallorquins. De les mans de Carxa han sorgit més de 300 models diferents que constitueixen un catàleg més que exhaustiu dels oficis tradicionals de les Illes Balears, reproduïts amb detalls sorprenents en unes figures marcades per la seva aparent senzillesa. La clientela, majoritàriament mallorquina i jove, inclou també col·leccionistes barcelonins i madrilenys, i sol fer les seves compres a la plaça Major de Palma al tradicional mercat d'advent. De fet, un dels riscos més grans d'aquesta feina és la seva extraordinària estacionalitat: la venda del treball de tot un any es decideix en algunes setmanes. Però, si voleu trobar-los abans de novembre del 2001, els veureu també a les fires de Pollença i Alcúdia i a les del fang de Marratxí o, prèvia cita telefònica, al seu obrador del camí de Ronda d'Alcúdia.

Carxa. Carme i Xavier. Betlems i siurells. Camí de Ronda, 61. Alcúdia. Telèfon 971 547 252.

Un Centre Cultural obert a les persones i a les entitats

Centre Cultural de la Misericòrdia

Suport a l'associacionisme:

Produccions pròpies i alienes

Informació i recursos per a les associacions

Beques per a joves investigadors

Dinamització sociocultural

Maquetes musicals per a grups novells

Circuit de música jove

Envia'ns els teus suggeriments a:

joventut@conselldemallorca.net

Via Roma, 1 07012 Palma Tel. 971 229 156 Fax 971 717 066

www.conselldemallorca.net/organitzacio/ca/ocupacio/1874/

Consell de Mallorca
Departament de Cultura i Joventut

*Ara és més
que mai*

A les Illes Balears, el segle XXI serà dels somiadors, dels idealistes, dels compromesos.
El segle XXI serà dels emprenedors, dels que lluiten per fer realitat els somnis.

Benvingut, segle XXI

Imagina-te'l: serà com tu vulguis que sigui.

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Quatre illes,
un país
cap frontera